

Štev. 9.

V Ljubljani, 15. septembra 1938.

Leto 55.

Vsebina: Kmetijstvo Čehoslovaške. — Pridelovanje pšenice z okapanjem ali takozvani kitajski način pridelovanja pšenice. — Pred setvijo ozimim prečitaj teh-le 10 točk! — Razkuževanje semena. — Gnojilni poskusi pri pšenici v Podpeči na Planini. — Zakaj kmečki sadonosniki ne zadovoljujejo? — Kratki opomini k bodoči vinski trgatvi in pravočasno pripravljane vinske posode. — Ali bomo izvažali vino v Nemčijo? — Zatiranje krta na vrtu. — O ocenjanju goveda v Sloveniji. — Spoznavanje mlečnih krav. — Klajno apno, jodova mineralna sol in razni tajni praški za živino. — K članku ensiliranje beljakovinate zelene hrane. — Sli-navka in parkljevka. — Pomen plemenskega petelina v rentabilni kokošjereji. — Misenje ali preperjanje perutnine. — Domači kuncji se golijo. — Ajdova pasišča. — Odvetniški stroški v pravadah. — Zadržno vnovčevanje kmetijskih pridelkov. — Tržno poročilo. — Društvene vesti. — Kmet. šolski vestnik. — Cenik sadnega drevja in trt drevesnic in trsnic Kmetijske družbe za leto 1938/39.

Kmetijstvo Čehoslovaške.

Ing. Teržan, Ruše.

Republika Čehoslovaška je danes predmet zanimanja cele Evrope radi zgodovinskih dogodkov, ki se tamkaj odigravajo, predvsem pa vsled zahteve sudetskih Nemcev po popolni avtonomiji za sebe. Poleg tega pa sudetski Nemci zahtevajo še to, da Čehoslovaška ne bi smela več voditi slovanske in demokratične politike, temveč samo takšno politiko, ki bo vseč Veliki Nemčiji.

Jugoslovanski javnosti je naredil kmeto-strokovni list „Poljoprivredni Glasnik“, ki izhaja v Novem Sadu, veliko uslugo s svojo dvojno številko, ki je v luksuzni opremi izšla meseca junija in julija. Na 40 straneh velikega formata, z bogatimi ilustracijami, nas seznanja z vzorno organizacijo čehoslovaškega kmetijstva. Članke so napisali, kmetijski minister dr. J. Zadina, dr. Eduard Reich, generalni inšpektor kmetijskega šolstva v Čehoslovaški, dr ing. Vaclav Škoda, šef prosvetnega in propagandnega oddelka kmetijskega ministrstva v Pragi, in še cela vrsta visokih uradnikov in priznanih strokovnjakov čehoslovaškega kmetijskega ministrstva.

Po izvršeni agrarni reformi je Čehoslovaška postala dežela malega in srednjega kmeta, kajti od 1,648.604 kmetij, kolikor jih je skupno v Čehoslovaški, pripada 98 odstotkov na male in srednje kmetije. Veleposestva, vračunana tudi vsa državna,

zavzemajo skupno samo 15.5% celokupne obdelane zemlje.

Glavni in najmočnejši temelj čehoslovaške države je torej zadovoljen in materijelno dobro stoječ kmetovalec, dasiravno je samo 40 odstotkov celokupnega prebivalstva kmetov. Agrarna politika Čehoslovaške je usmerjena v tem pravcu, da krepí in jača kmečki stan, ki z ostalimi 20% kmečkih delavcev in podeželskega življa tvori večino čehoslovaškega naroda.

Pred 88 leti so dobili Čehi v Rabinu prvo kmetijsko šolo. Danes imajo Čehoslovaki: 3 visoke kmetijske šole, v Pragi, Brnu in Libverdi,

1 veterinarsko visoko šolo v Brnu in

271 ostalih kmetijskih šol. Od teh je 13 srednjih, torej **skupno 275 kmetijskih šol**. Na Češkem jih je 138, na Moravskem in v Šleziji 100, na Slovaškem 33, v Podkarpatski Rusiji 4.

Poleg tega imajo še veliko število gospodinjstskih šol, in stremijo za tem, da bi redno vsako leto obiskovalo enako število kmečkih fantov in deklet kmetijske oziroma gospodinjstke šole.

K temu velikemu številu kmetijskih šol moramo prišteti še **1200 kmetijsko-nadaljevalnih šol**, ki so namenjene kmečki deci, ko dovrši osnovno šolo. Lansko leto je obiskovalo 60.000 dečkov in deklic kmetijsko-nadaljevalne šole.

Na Čehoslovaškem stalno raste zanimanje za obisk kmetijskih šol, tako da dosedanje število teh šol že več ne zadostuje.

Sporedno s kmetijskim šolstvom se vrši kmetijska izobrazba potom **kmetijsko-strokovne literature**. Središnja kmetijska knjižnica pri „Čehoslovaški akademiji zemljedeljski“ v Pragi razpolaga s 120.000 kmetijskimi knjigami in 1.200 raznimi časopisi. „Zavod za proizvodnjo učil in kmetijskih poučnih filmov“ ter diapozitivov vrši izredno važno kmetijsko prosvetno delo.

Kmetijsko-strokovno službo opravlja 22 kmetijskih poskusnih zavodov in 67 kmetijskih poskusnih postaj. Praktično kmetijsko pospeševalno službo pa vršijo kmetijski sveti in kmetijske strokovne organizacije, katerim so dodeljeni državni inštruktorji za posamezne panoge: splošno kmetijstvo, živinorejo, vinogradništvo, sadjarstvo, hmeljarstvo, lanarstvo, reparstvo (sladkorna repa), čebelarstvo itd.

Kmetijsko propagando vrši v Čehoslovaški 200 kmetijskih časopisov. Uredniki vseh teh časopisov so združeni v sindikat čehoslovaških kmetijskih novinarjev in književnikov.

Vse imenovane kmetijsko-organizatorne, prosvetne, znanstvene in propagandne ustanove so povezane v celoto v kmetijskem ministrstvu. Eden od najagilnejših in najvidnejših kmetijsko-prosvetnih in agrarno-političnih delavcev pa je današnji predsednik čehoslovaške republike **dr. Milan Hodža**, ki je **najplodnejši čehoslovaški agrarni ideolog**.

V **kmetijski proizvodnji** so vpeljali Čehoslovaki načrtno gospodarstvo. Čehoslovaška je morala v prvih letih svojega obstoja **uvažati** mast, živilo, sirovine za tekstilno industrijo, pšenico. Preko lastne potrebe pa je pridelovala ječmen za slad, hmelj, pivo, sladkor, špirit, kar je morala **izvažati**.

Radi agrarne in splošne gospodarske krize, ki je nastopila v letih 1931. do 1935., je Čehoslovaška začela uravnjavati svojo kmetijsko proizvodnjo. Predvsem so omejili pridelovanje sladkorne repe, ker niso mogli več izvažati sladkorja. Istotako se je ustavil izvoz špirta. Zato so omejili proizvodnjo krompirja. Tudi v hmeljarstvu so deloma omejili napravlanje novih nasadov. **Žitno trgovino so monopolizirali**. Privilegirano društvo določuje ceno žitu in dirigira uvoz. Tudi krma za živino je monopolizirana. Letno uvozijo okrog 200.000 vagonov žita. Polovica odpade na pšenico. S pšenico zasejana površina je narasla, od kar imajo žitni monopol, od $\frac{3}{4}$ milijona ha na 1 milijon ha. Z ozirom na gospodarsko Malo antanto stremijo v Čehoslovaški zopet za tem, da zmanjšujejo površino, zasejano s pšenico zopet na prvotno, t. j. na $\frac{3}{4}$ milijona ha. Ker je Čehoslovaška kmetijsko-industrijska država, ki želi svoje industrijske proizvode izvoziti v Jugoslavijo in Romunijo v zameno za pšenico, mora v interesu tega gospodarskega sodelovanja omejiti svojo proizvodnjo.

Oljarice se iz leta v leto bolje in vestneje gojijo, tako da se bo Čehoslovaška sčasoma osvobodila od potrebe uvoza sirovih masti. **Lan in konoplja** se morata predelovati od domače tekstilne industrije. Letno zasejejo že okrog 14.000 ha z lanom in konopljo. **Tobak** tudi sadijo; letno zasejejo okrog 10.000 ha. S tem pokrijejo 50 odstotkov domače potrebe. Ker pri njih ne uspeva kakovostni tobak, so prisiljeni uvažati prvovrstni tobak od nas, iz Bolgarije, Grčije in Turčije.

Nas, iz solnčne Spodnje Štajerske zanima **čehoslovaško sadjarstvo**. Čehoslovaški sadni trgovci so se pojavili v zadnjih letih na našem sadnem trgu. Mnogo sadja izvažamo v Čehoslovaško.

Čehoslovaška ima dober glas v pogledu sadjarstva že iz starih časov. Imajo skupno 52.8 milijonov koščičastega sadnega drevja. Hud mraz spomladi leta 1935. je uničil večji del sadovnjakov. Pred tem letom so izvažali Čehoslovaki letno okrog 3300 vagonov sadja, uvozili

letno samo okrog 1500 vagonov sadja. Po tem hudem mrazu pa so zadnja leta uvozili povprečno letno 5555 vagonov sadja.

Vrtnarstvo je na visoki stopnji. V Pruhanicah imajo državni zavod za vrtnarstvo. Poleg tega zavoda delujejo še tri poskusne postaje. (1 za vrtnarsko arhitekturo).

Vinogradništvo zavzema v Čehoslovaški okrog 30.000 ha. Uvoz vina pada. V letih 1926. do 1930. so uvozili še 270.000 hl vina letno. V letih 1931. do 1935. pa so uvozili letno samo še okrog 97.000 hl. Grozdja uvozijo letno okrog 22.000 q.

Češko pivo je svetovno znano. Izdelujejo ga iz domačega ječmenovega slada in hmelja. Po finančnem zakonu se sme variti v Čehoslovaški samo 10% do 14% pivo. Procenti pomešajo sladkor v začimbo pred vretjem piva. Za izvoz varijo samo močna specialna 14%na piva. Pred svetovno vojno je obratovalo na

ozemlju današnje Čehoslovaške 665 pivovarn. Po svetovni vojni je čehoslovaško pivovarništvo nazadovalo, ker se je izvoz piva zelo skrčil. Vse pivovarne skupaj so varile letno povprečno samo 5 milijonov 700 tisoč hektolitrov piva. Danes obratuje samo še 450 pivovarn.

Kmetijsko združništvo je v Čehoslovaški izredno dobro organizirano ter predstavlja eno najmočnejših čehoslovaških gospodarskih organizacij.

Ta bežni pregled nam omogoča spoznati v glavnih potezah čehoslovaško kmetijstvo. Priznati moramo, da so Čehoslovaki tudi na tem polju narodnega gospodarstva dosledno in energično posegli do dna problema in ustvarili iz predvojnih fevdalno-kmečkih razmer moderno in življenja sposobno, demokratično dobro organizirano industrijsko-agrarno državo.

Poljedelstvo.

Pridelovanje pšenice z okapanjem ali takozvani kitajski način pridelovanja pšenice.

Zorčič Stanko.

Ta način pridelovanja pšenice, pa tudi drugih žitaric, je pri nas še prav malo znan. K pisanju tega članka me je napotila okolnost, ker sem v pretekli sezoni zorenja žitaric zvedel, da se neki posestnik v Lipoglavu bavi že več let s tem načinom pridelovanja pšenice. Zadeva je prav zanimiva in zato bom v tem članku navedel nekatere podatke, ki sem jih zbral pri posestniku na licu mesta.

Že sam naslov pove, da so tako pričeli najprej pridelovati žitarice Kitajci. Sčasoma so Kitajce začele posnemati v tem oziru tudi nekatere evropske države: Rusija, Nemčija, Francija in druge. Dozdeva se mi, da so se tudi pri nas vršili tozadevni poskusi, katerih rezultati mi pa žal niso znani. Tudi ne vem, če se je o tem pri nas kaj pisalo.

Ta posestnik pod imenom Regoršek Franc iz Lipoglava je bil pred leti zaposlen v Franciji kot rudar. Tam je tudi spoznal ta način pridelovanja žitaric. Ko se je pred leti vrnil iz Francije je na svojem majhnem, jedva 3 in pol ha velikem posestvu takoj pričel preizkušati vzgojo pšenice z okapanjem. Od navedene površine ima imenovani nekaj manj kot 2 ha orne zemlje, ostalo površino pa zavzemajo trav-

niki, gozd in sadonosnik. Celo posestvo, na katerem živi pet članska družina, leži na vrhu hriba. Zemlja je po večini težja ilovica.

Z novim načinom vzgajanja pšenice se imenovani bavi že 4 leta, dočim je v letu 1937/38 prvič poskušal tako pridelovati tudi ječmen. Po njegovem pripovedovanju so uspehi pri pšenici prav dobri, kajti v letih odkar pridelujejo pšenico na ta način, mu pridelek redno zadošča za domače potrebe, dočim je moral prej vsako leto dokupiti 200 do 300 kg zrnja ali moke za prehrano družine.

Ob priliki pregleda pšenice in ječmena v mesecu juniju sem se na licu mesta prepričal, da je razlika med navadno posetvijo in tem načinom pridelovanja omenjenih žitaric res neverjetno velika. Pri običajni setvi pšenice, katero vrši istočasno vsa 4 leta paralelno na enaki, enako obdelani in pognojeni zemlji, se razvije iz posameznega zrna povprečno 6 do 7 bilk. Pri sajenju v vrste je pa obrast pšenice mnogo boljša ter znaša povprečno 12 do 15 bilk iz enega zrna. Klasje pri okopani pšenici je veliko in enakomerno, zrnje debelo in enotno, pa tudi slama je precej močnejša in enakomerna. Posevek pšenice na po-

vršini, kjer se vrši okapanje, je mnogo manj podvržen snežni plesni in tudi zlepa ne poleže.

Povprečni štiriletni pridelek je znašal pri navadni vzgoji okrog 15 q, pri kitajski vzgoji pa okrog 28 q pšenice po 1 ha. To je prav gotovo velika razlika v pridelku. Najvišji letni pridelek je znašal 34 q, pri navadni setvi v istem letu pa samo 15 q. Tudi pridelek slame je približno za tretjino večji pri kitajski vzgoji, kakor pri navadnem pridelovanju.

Setev, oziroma sajenje pšenice vrši navadno v prvi polovici meseca oktobra na sledeči način. Njivo obdela enako kakor za navadno setev. Nato celo njivo zmarkira z lesenim ročnim markerjem, katerega si je napravil sam. Razdalje vrst znašajo 20 cm. V vrstah sadi pšenico v razdalji 15 do 20 cm pod motiko. V vsako jamico spusti po tri zrna — slično kakor sadijo pri nas fižol pod motiko.

Pšenica pride navadno na njivo za krompirjem ali za koruzo. Ko so nežne bilke razvile tri do štiri liste, pšenico prvič okoplje. V slučaju, da prvotno sajena pšenica ni povsem dobro kalila, se lahko sedaj pri okapanju prazna mesta ponovno nasadijo. Spomladi čim vreme in talne prilike dopuščajo, po možnosti pa že tekom meseca marca, ali vsaj v prvi polovici aprila, pšenico drugič okoplje. Po drugem okapanju seje kot vmesni sadež korenje. Ker je njiva čista plevela tudi korenje prav dobro uspe.

Sedaj se pa na kratko seznanimo s koliko večjimi stroški od navadne setve je vezano pridelovanje pšenice na omenjeni način.

Imenovani posestnik poseje vsako leto pod pšenico okrog 2500 m². Polovico te površine obseje na široko, ostalo polovico pa v vrste, kakor je že navedeno. **Ponovno moram povdariti, da je zemlja povsem enaka, enako obdelana in pognojena — torej pogoji za uspevanje pšenice so na obeh parcelah popolnoma enaki.** Da bo račun lažji in bolj razumljiv, sem vse preračunal za en ha posevke.

Za posetev njive v velikosti enega ha porabi pri običajni setvi ali setvi na široko okrog 180 kg, pri sajenju pod motiko pa samo okrog 40 kg pšenice. Torej že pri sami setvi prištedi na ha do 140 kg semena. Za sajenje pšenice pod motiko rabi 15 delavcev, da posade površino od enega ha. Da v enem dnevu okoplje en ha pšenice, rabi 20 delavcev,

za dvokratno okapanje potrebuje 40 delavcev. Za sajenje in dvokratno okapanje rabi torej skupno 55 delavcev. Ker so stroški navadne setve približno enaki stroškom za markiranje jih tukaj ne bom upošteval. Torej približno 55 delavcev več porabi po ha za ta način pridelovanja pšenice. Če bi delavce plačal po 15 din dnevno brez hrane, kajti dnevi so v času, ko se ta dela vršijo, že kratki, potem bi plačal za navedena dela skupno 825 din. Razlika v pridelku je 15 q, torej pridelala 1500 kg več pšenice na 1 ha z okapanjem, kakor pri običajni setvi. Če vzamemo, da je cena pšenici samo 1 din po kg, bi znašala ta razlika 1500 din, dobimo, da je bruto dohodek za 1640 dinarjev na 1 ha večji kakor pri setvi na široko. Ako sedaj od zneska 1640 din odštejemo stroške obdelovanja, t. j. 825 din, vidimo, da je še kljub temu čisti donos po 1 ha pri pšenici pridelani z okapanjem za 715 din večji od čistega donosa pšenice pridelane na navadni način. Tu pa še ni upoštevan višek pridelka slame, in večja kvalitetna vrednost pšenice, kar bi se vsekakor pri točnejšem računu moralo upoštevati.

Iz opisanega grobega računa sledi, da se okapanje pšenice v danem primeru dobro izplača. Rentabilnost bi pa bila gotovo še večja, če bi vsa navedena dela obavil kmet sam s svojo družino.

Kakor iz gornjega sledi bi se ta način pridelovanja pšenice, pa tudi drugih žitaric, v prvi vrsti izplačal ravno za manjše posestnike, ki imajo dovolj domačih delavnih moči, pa najbrže tudi za srednje in večje posestnike v krajih, kjer je na razpolago ceneno kmečko delavstvo, katero nima drugega rednega zasluzka.

Po mojem mnenju ne bi bilo napačno, da bi se tozadevni poskusi vršili skozi nekoliko let v najrazličnejših krajih, da bi se tako prišlo do čim točnejših rezultatov glede rentabilnosti tega načina pridelovanja žitaric. Če bi se poskusi obnesli in potrdili gornji račun, bi bilo s tem načinom pridelovanja žitaric, predvsem pa pšenice našemu kmečkemu človeku, vsaj manjšemu kmetu mnogo pomagano, saj je ravno Slovenija v pogledu pridelovanja žitaric, predvsem pšenice zelo pasivna in lepe denarce, ki jih šteje mnogi kmečki človek za vsakdanji kruh, bi prihranil, oziroma lahko uporabil za

nakup ostalih življenjskih potrebščin, ki jih mogoče nič manj ne pogaša. Brezdvomno, bi se pa tudi kvaliteta semenskega blaga naših žitaric s tem znatno izboljšala.

Želeti bi bilo, da o tem podajo svoje mnenje še oni, ki so jim rezultati tozadevnih poskusov podrobnejše znani.

Opomba uredništva. Priobčujemo ta zanimivi članek, ker opisuje uspehe pri nas. Svariti pa moramo čitatelje, da bi se splošno poprijeli takšnega pridelovanja ozimnih žit, dokler se z lastnimi poskusi na malih plohad **skozi več let** niso sami prepričali, da novi način pridelovanja tudi pod prilikami na njihovem posestvu odgovarja.

Podpisani je namreč skozi več let sam poskušal kitajski način pridelovanja žitnih posevkov, pod drugimi podnebnimi prilikami kot so pri nas, ter je prišel do zaključka, da obeta uspeh:

1. če je posevku vedno na razpolago dovolj, torej ne preveč in ne premalo vlage;

2. če je zemlja pravilno gnojena, da vsebuje vse tri glavne hrane (dušik, kalij in fosfor) v pravem razmerju;

3. če je od cvetenja dalje dovolj sončnih dni;

4. če se okapanje pravočasno izvede.

Poskuse je podpisani delal v Baranji, kjer razdelitev padavin ni vsako leto ugodna, tako da posevki dostikrat trpe vsled suše. Kljub temu, da je bilo zadoščeno vsem drugim zahtevam, kot sem jih naštel, kitajski način pridelovanja žit se torej ni obnesel, oziroma, da se pravilno izrazim, ni vsako leto nadoknadil z boljšim donosom večje stroške. Radi tega se je moral opustiti kot nerentabilen, saj se umetno namakanje, ki bi bilo neodvisno od padavin, ni moglo izvesti.

Pač pa so nam omenjeni poskusi koristili v drugem pogledu. Spoznali smo namreč, da pšenico ni treba sejati tako gosto, kot se je do takrat sejalo (13 cm vrsta od vrste), temveč da se boljše uspehe doseže z malo bolj redko setvo (17½—20 cm vrsta od vrste). Tudi semena se manj porabi, saj smo sejali v oktobru le 70—80 kg, v novembru 80—90 kg in decembru 90 do 100 kg pšenice na kat. oral, seveda s sejalnimi strojem, dočim se je poprej sejalo za 30% več semena.

Dalje smo spoznali, da lahko okapanje nadomestimo z branjemem, če imamo na razpolago srednje težke železne brane. Branali smo posevke se pred zimo, če je bila topla jesen in se je posevek dovolj obrastel, redovno pa 1 do 2 krat spomladi, prvič čim je sneg skopnel in se je zemlja dovolj osušila. Tudi okapanja z zato prirojanimi konjskimi kopačicami pri razdalji vrst vsaj 20 cm, so posevkom zelo koristila. Pri dovolj široki razdalji vrst se zamore okapati še tik pred vlaganjem. Takšna brananja in okapanja se morajo ob pravem času izvesti in se mora vsako drugo delo zanemariti, kadar nastopi ugoden čas.

Tako smo torej kombinirali kitajski način pridelovanja žit z navadno setvo in dosegli sicer nekaj manjše donose kot s kitajsko setvo v ugodnih letih, zato pa ipak vsako leto sigurne in večje donose kot z navadno setvijo.

Ing. B. F.

Pred setvijo ozimin prečitaj teh-le 10 točk!

Ing. Teržan,

Letošnje leto je bilo, predvsem za žito, zelo dobro. Pridelek pšenice po hektarju znaša 12 do 48 q. To je pridelek med najnižjo in najvišjo mejo pri nas mogočih žetvenih prinosov. Četudi je bilo letošnje leto v pogledu ugodnosti rastlinske rasti (vegetativnih činiteljev) zelo dobro, je kolebal pridelek med 12 in 48 q po ha, kar kaže na veliko neizenačenost našega tla v pogledu hranilnih snovi, ter kemičnih, bioloških in fizikalnih svojstev zemlje. Gnojilni poskusi izvršeni na istih terenskih položajih, so pokazali veliko onesnostenost pravnega gnojenja z umetnimi gnojili. Na lahki zemlji se je obneslo edino „popolno“ gnojenje, t. j. z mešanimi gnojili ali pa mešanico dušičnatega, kalijevega in fosfornega gnojila, ki si jo doma zmešamo. Na srednje težkih tleh delujeta z velikim učinkom le dušik in fosfor. Na težki zemlji (v stari moči) je uspešno samo gnojenje s fosfati. Takšne težke zemlje imamo v Sloveniji razmeroma zelo malo; kajti niti v Vojvodini ne prevladuje.

Zelo uspešno se je pokazalo kombinirano gnojenje: hlevski gnoj in mešano gnojilo! Hlevski gnoj se zgorje, nato pa se raztrosi po sirovi brazdi umetni gnoj ter dobro z brano pomeša v zemljo. Tako pripravljeno njivo lahko čez 2—3 dni zasejemo z dobrim prečiščenim in dezinficiranim semenom.

Veliko število v tem letu izvršenih gnojilnih poskusov daje sledeče zaključke in navodila:

1. Pridelek in kakovost žitaric sta odvisna od predposevka, obdelovanja in gnojenja zemlje.

2. Pridelek in njegova kakovost se moreta povečati (izuzevši biološke metode) z dobrim obdelovanjem in pravilnim gnojenjem zemlje.

3. Točna navodila za pravilno gnojenje se lahko dajo samo na podlagi analize zemlje oz. točnih gnojilnih poskusov na terenu samem.

4. V praksi se lahko računa z dobrim uspehom, če se upošteva, kakšen je bil predposevek, kakšno je tlo in kako je bilo do tedaj gnojeno, kakšen je bil pridelek. Na podlagi teh činiteljev je mogoče narediti načrt za prihodnje gnojenje. Smernice za gnojenje na raznih zemljah dajejo prej omenjeni poskusi.

5. Mešanice gnojil, ki so sestavljene iz apnenega dušika, se naj po-

trosijo po njivi pred oranjem, ali pa — kar je za naše razmere najprilkladnejše — na surovo brazdo, narkar se njiva temeljito pobrana. Če gnojilo zaorjemo (8—10 cm) globoko, lahko takoj sejemo, če ga zabranamo, se naj seje šele čez par dni, ker bi sicer živo apno apnenega dušika škodilo kaljivosti semena. Zato se s kombiniranim sejalnim strojem apneni dušik in njegove mešanice ne smejo trositi, ker pride umetni gnoj v neposredno dotiko s semenom.

6. V naših krajih, kjer imamo mnogo padavin in bolj propustno zemljo, naj se gnoji v jeseni pred setvijo samo s polovico potrebne količine umetnega gnoja. Drugo polovico umetnega gnoja pa potrosimo spomladi na zelen posevek (na glavo). Na ta način lahko rastlina bolj ekonomično izkoristi hrano,

kar upliva zelo ugodno na kakovost in višino pridelka.

7. Plevel v žitnem polju lahko uničimo v pozni jeseni ali spomladi z **neoljenim apnenim dušikom** (na 1 k. jutro — 100 kg). Zato potem ni potreba gnojiti pred setvijo z dušičnimi gnojili. Dušik je hrana za bakterije, ki predelujejo slamo in druge organske odpadke v humus.

8. Da strnišče oz. kuruzišče čim prej sprni, se dobro, predno ga preorjemo, potrosi z dušičnatim gnojilom (100 kg za kat. jutro).

9. Če njivo močno pognojimo, moramo sejati bolj redko, sicer nam žito, posebno v mokrem letu, poleže. Z redko setvijo si prilhranimo zrnje.

10. Sejte samo zdravo in očiščeno seme od oplemenjenih sort, ki ste ga razkužili z zaščitnim sredstvom od trde oz. smrdljive sneti (abavit, ceretan itd.).

Kmetovalec pomni! — Kar boš sejal, to boš žel!

Razkuževanje semena.

Kmetovalec se rad izogne nepotrebnemu delu, še rajše pa nepotrebnim stroškom. Letos smo imeli zadovoljujočo žetev žit in tudi kakovost je odlična. To bo povod, da bo marsikateri gospodar smatral razkuževanje semen kot nepotrebno, češ, saj če pšenica ne bi bila zdrava, ne bi tako obilno rodila, ali pa, včasih sem vse storil, kar se je v strokovnih knjigah in časopisih priporočalo, pa ni nič pomagalo, lani pa sem vse to opustil in vendar je bila žetev odlična, ter je zrnje zdravo. Ko bo pa drugo leto žel mu bo žal, da seme ni razkužil, ker kakor to leto radi hladne spomladi **ni bilo ugodno** za razvitje trde sneti, tako je lahko prihodnja pomlad ugodna, ter bodo naša polja zopet polna pokonci stoječih, od sneti uničenih klasov.

Pravila: seme se mora pred setvo razkužiti, se torej treba držati, ker se le tako obvarujemo škode.

Vprašanje je le, kako bomo razkuževanje **najučinkoviteje** in najbolj **praktično** izvedli. O tem je bilo že mnogo pisane v našem listu in zato ponovimo na kratko le glavna načela.

Namakanje semena ni praktično in zato se ga bomo izogibali. Razen tega škodi galica kljivosti semena, če tudi namakanje izvedemo točno po pravilu. Vedno bomo uničili najmanj 15% semena!

Vsa domača sredstva in načini razkuževanja niso sigurni, in vsled tega neučinkoviti, ter je bolje, če jih opustimo.

Najbolje je uporabiti sredstva za suho prašenje semena. Če v nobenem drugem slučaju, kar se kmetijstva tiče, v tem sta znanost

in kemična industrija proizvedla res učinkovita in praktična sredstva. Pri nas so v prodaji Abavit-Neu in Ceretan. Izdatek je razmeroma mali, uporaba praktična, učinek 100%, če se držimo točno navodila.

Vedeti pa moramo, da s temi sredstvi preprečimo le trdo snet in snežno plesnobo pri pšenici, zaprto snet pri ječmenu in prašno snet pri ovsu. **Pri pšenici in ječmenu prave prašne sneti s temi sredstvi ne moremo uničevati.** Ker je potapanje v vroči vodi s prašno snetjo okuženega semena praktično težko izvedljivo, je bolje, da si nabavimo seme od zdrave vrste. Oplemenjene vrste domače rastlinogojске postaje v Bektincih so dosti odporne proti prašni sneti in se za izmenjavo semena lahko priporočajo.

Gnojilni poskusi pri pšenici v Podpeči na Planini.

Njive in travniki na vznožju Bohorja, ki sicer rodijo bolj skromno, ne zaostajajo v rodovitnosti za njivami v plodnih ravninah, če se pravilno gnojijo z umetnimi gnojili. V tem okraju Slovenije je uporaba umetnih gnojil še zelo skromna. Radi vseplošnega obubožanja ljudstva bi nabavka umetnega gnoja iz javnih sredstev in razdelitev po $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ ceni med kmetovalce pod Bohorjem pomenilo velik korak naprej, tako v pogledu kmetijske proizvodnje kakor tudi v pogledu splošnega socialnega položaja tamošnjega kmečkega ljudstva.

Agilen mlad kmetovalec Žibret Jernej iz Sv. Vida oz. Podpeči vrši že več let razne gnojilne poskuse.

Letošnjo pomlad je po dolgem preiskovanju ponovno izvršil poskuse z Nitrofoskalom, ker smatra, da je to gnojilo najprikladnejše. In se ni zmotil! Presenetljivo dobri uspehi gnojenja pšenice z Nitrofoskalom I so bili že od daleč vidni. Gnojilo

gočil takojšnje delovanje Nitrofoskala. Pšenica je začela lepo zeleneti, se zgoščevati, tako da je bila razlika vidna že pomladi. Proti rji in snetju je bila odpornejša. Ko je pšenica zorela, so ljudje postajali ob pšenici, trgali klasje in trdili, da je pšenica brez snetja, da je zrno bolj debelo in lepše razvito. Tehnica pa je pokazala sledeče :

	več			
	zrnja	slame	zrnja	slame
1. njiva na 1 aru negnojeno	12 kg	36 kg	9 kg	15 kg
na 1 aru z Nitrofoskalom	21 kg	51 kg		
2. njiva na 1 aru negnojeno	11 kg	36 kg	8 kg	13 kg
na 1 aru z Nitrofoskalom	19 kg	49 kg		
3. njiva na 1 aru negnojeno	10 kg	36 kg	10 kg	14 kg
na 1 aru z Nitrofoskalom	20 kg	50 kg		

je bilo potrošeno razmeroma pozno, 15. marca 1938, na 1 ha 500 kg Nitrofoskala I oziroma na 100 kvadratnih metrov 5 kg. Pšenica je bila redka, ker jo je zima 1937-1938 nekoliko preredita (mrzel veter — brez snega). Kmalu po trošenju gnojila je padel rahel pomladanski dež, ki je omo-

Povprečno je dalo gnojenje s 5 kg Nitrofoskala I po aru 9 kg pšenice in 14 kg slame več, kar pomeni pri današnjih cenah žita lep čisti donos! Pridelek pšenice na hektar je za naše razmere zadovoljiv, saj znaša povprečni pridelek večine naših žetev samo 1200 kg na ha.

Sadjarstvo.

Zakaj kmečki sadonosniki ne zadovoljujejo?

Ing. Rado Šturm.

Mnogoštevilni kmečki sadonosniki, ki obdajajo naše prijazne vasice, ne zadovoljujejo kmeta ne v donosu sadja, pa tudi ne v pridelku krme. Sicer jih gnojijo ali s hlevskim gnojem ali z gnojnico; saj je tako gnojenje zelo priročno, ker ni treba daleč voziti gnojila. Računajo pa tudi z zgodnjo zeleno košnjo. Ako pa natančneje pogledamo v take kmečke sadovnjake, pa se začudimo, ker navadno ni pričakovane košnje in lepega zdravega sadja. Pri mnogih kmetijah pridelajo sadja kljub mnogoštevilnemu sadnemu drevju komaj za domačo potrebo in še to le v dobrih sadnih letinah; če je pa letina slaba, pa mora kmet sadjevec dokupiti. Posebno pri današnjih gospodarskih in tržnih okoliščinah je tako gospodarjenje v sadonosnikih zastarelo in nemogoče. Napake delajo tako pri vzgoji in negovanju sadnega drevja, kakor tudi pri gnojenju. So pa to opravila, katera mora smatrati vsak kmet in sadjar kot **osnovo** v sadjarstvu, ne pa jih brezbrizno omalovaževati, kakor to opažam po naših kmetijah.

Kje tiči vzrok, da so sadne letine v naših kmečkih sadonosnikih tako neenakomerne, da ostaja sadno drevje mršavo, da mlada drevesa pozno rode in končno, da ni krma bogzna kako tečna in hranilna? Preizkušnje zemlje kažejo, da se prehranja

tako sadno drevje samo, kakor tudi trava pod njim le enostransko. Zanimarjeno je pa tudi negovanje in obrezovanje sadnega drevja. Pa vse te napake vendar ne morejo povzročati tolikega izpada v sadonosniku. Opazujmo le naše kmečke sadovnjake — seveda so izjeme, ki jim nočem delati krivice — več let in videli bomo, kako se listje slabo razvija in kako zgodaj že odpada. Vzrokov za to je sicer lahko več, toda učinek je vedno isti. Takim sadovnjakom primanjkuje organskih snovi, asimilatov, škroba in sladkorja in zaradi tega tudi beljakovin.

S katerimi sredstvi in ukrepi pa poživimo presnavljanje in pomnožimo organske snovi?

V prvi vrsti je potrebna **svetloba, listje in negovanje**. Vsak sadonosnik mora biti dovolj svetel in zračen. Listja je navadno v zapuščeni drevesni kroni preveč nagoščenega, kar seveda potemnjuje sadovnjak. Zaradi tega pa slabo osvetljeno in enostransko prehranjeno listje hitro odpada. Poleg tega pa ga pokončavajo in uničujejo še v takih zanikarnih in zapuščenih sadovnjakih razni rastlinski zajedavci. Negovanje, izoblikovanje in izredčenje drevesne kro- ne je samo del opravila, da dosežemo v sadovnjaku boljše svetlobo.

Sadno drevje pa potrebuje za svoj razvoj in rast več **vođe** kakor mi-

slimo. Dovod vode drevju pa zmanjšuje, posebno v poletnih mesecih, trava in gosta ruša zadržuje tudi pronicanje padavin. Posebno veliko vode porabijo razne plevelne rastline, ki jih po zanemarjenih sadonosnikih ne manjka. Če že kmet ne mara razumeti in si tudi ne vzame časa, da bi naredil drevesni kolobar, ima še druga sredstva, da izboljša med rastjo dovod vode drevju. N. pr. vsekakor je boljše, da pusti pokošeno travo v sadonosniku strohneti, da s tem izboljša zemljo in pomnoži humus. Padavine, razne bakterije in deževnice povzročajo razkroj brez vsakega sodelovanja. Sicer tega pri nas ne bomo dosegli, a vendar se mi zdi omembe vredno. Ako pa je v sadovnjaku slaba in zaplevelena ruša, je najbolje, da sadovnjake vsevprek preorjemo. Tako preorjanje ruše vpliva zelo ugodno na razvoj sadnega drevja. Drevje bujno in zdravo raste, kar nam priča temnozeleno listje. Ponekod priporočajo preorjanje ruše po prvi košnji, ker lahko nato že v juliju posejejo travno seme, s čimer izboljšajo rušo in pridelek krme. Ako bi pa stalno obdelovali sadonosnike, bi imelo drevje na razpolago večjo količino vode in zgornja humuzna plast bi zavirala premočno izhlapevanje.

Tak ukrep bi zelo ugodno vplival tudi na **prehrano** sadnega drevja samega. Vemo, da v sadonosnikih, ki jih polivamo z razredčeno gnojnico, manjka fosforjeve kisline. Zato je pa potrebno manjkajočo dodati v obliki fosfatnih gnojil n. pr. na 1 ha 4 q superfosfata ali bolje Tomaževe žindre. Sadonosnik bi morali pognojiti tudi s kalijevimi gnojili. V zaplevelene sadonosnike ne vozimo gnojnice, ampak jo uporabimo drugod, ker s tem samo pomnožujemo plevel. Plevelne rastline uničimo spomladi tudi z dušičnatimi in kalijevimi gnojili. Gorčico n. pr. z 60 kg neoljenim apnenim dušikom, če ga trosimo po rosi pri sončnem vremenu. Fosfatna gnojila lahko trosimo vsak čas, a Tomaževo žindro je najbolj priporočljivo zaradi učinkovitosti v jeseni ali zgodnji spomladi.

Z razredčeno gnojnico smemo le pognojiti, kadar je zemlja pod drevjem vlažna. Ne smemo pa tega storiti prepozno, n. pr. v avgustu, ker bi s tem lahko povzročili, da bi les pravočasno ne dozorel. Gnojenje in obdelovanje sadovnjakov nam zjamči veliko in redilno krme, poleg tega pa drevje dobro in enakomerno uspeva, s čimer je zagotovljen tudi pridelek sadja.

Glede zatiranja in pokončavanja plevela, pa je priporočljivo tudi v sadovnjakih pasti, ker živina pomaga pokončavati plevelne rastline s tem, da, če jih že ne požre, pa vsaj pohodi.

Ko bomo dosegli v naših kmečkih sadovnjakih enakomerne in zadovoljive donose sadja poleg dobre in tečne krme, smo lahko uverjeni, da smo storili pri kmetiji velik korak naprej.

Vinogradništvo.

Kratki opomini k bodoči vinski trgatvi in pravočasno pripravljanje vinske posode.

Fr. Gombač.

Menda že dolgo let ni vinogradnik tako težko in nestrpno čakal na vinsko trgatve, kot ravno letos. To pa deloma iz strahu, ker mu vedno preti kaka nezgoda, deloma pa, ker se je že zgodaj znebil vsega lanskega in starejšega pridelka, ter ima torej že dolge mesece prazno klet, pa tudi več ali manj prazne žepe.

Do prihodnje splošne trgatve imamo sicer še skoro 1 in pol meseca, t. j. še cel september in povečini še prvo polovico oktobra in se med tem lahko še marsikaj na slabo prekucne, saj je komaj nekaj dni, kar je toča zopet v Slovenskih goricah močno potokla. Toda gremo vendarle manj nevarnem času nasproti ter upajmo, da bo grozdje že v drugi polovici septembra vsaj toliko dozorelo, da se ga bo v posebni sili še pred popolno dozoritvijo potrgalo, če nastopi naenkrat kaka nepričakovana katastrofa. Drugače pa bo in mora vsak napreden in previden vinogradnik z običajno trgatvijo potegniti, dokler je vse grozdje popolnoma dozorelo, ker le v takem slučaju lahko računa na prav dobro kvaliteto.

Ravno letos je posebno gledati na to, ker cene za kvalitetna vina bodo najbrže koj po trgatvi visoke, vsekakor pa višje od lanskih, kajti, kot že omenjeno, starih zalog ni več in mnogo dobrih vin pojde tudi čez mejo, kar je vedno slovenskemu vinarstvu v prid. Letos se tudi od dalmatinskih in banaških vin ni bati take konkurence, ker tudi v teh krajih bodo cene nategnile, kajti tudi v teh krajih so stare zaloge večinoma že pošle in nova trgatve ne bo ravno tako obila ali celo rekordna, kakor se tako pogosto povdarja. O pravem izpadu letošnje vinske letine, bomo mogli v danih razmerah govoriti jasno pač šele ko bo vse v kletih in sprešano. Vse druge vesti so le nezanesljiva ugiibanja, ki znajo prinesiti še prav lahko marsikatero neprijetno presečenje.

Vpričo takega stanja, moramo biti letošnje jesen tudi glede vinske posode jako oprezni. S tem, da stojijo sodi že dolgo časa prazni, povečini mesece dlje kot običajno, so se marsikateri v notranjem poslabšali. Mogoče so tudi splesneli ali celó scikali, če niso bili po izpraznitvi temeljito očiščeni in po potrebi zažveplani, kar se pri taki poletni suši in morda še ne prav čisti vodi kaj rado pripeti. Pregledati in pripraviti je predčasno tudi kadi in vse kletarsko orodje, da se izognemo pravočasno vsakemu presenečenju. Eventualno količkaj pokvarjeno posodo moramo najkasneje v drugi polovici septembra izprati s paro, oziroma z vrelo vodo z zakuhano sodo in sličnimi priporočilnimi sredstvi kot eponit, živo apno itd. Po

dovršenem očiščenju sodov jih osušimo in zopet z nova zazveplamo ali z alkoholom omočimo in z nova zabijemo do porabe za mošt ali vino. Slabšo in manjšo posodo pa damo najrajši sodarju, da jo temeljito znotraj izžge in popravi. Kljub temeljitemu čiščenju v tako zanikrno posodo **ne smemo** napolniti takoj dobrega mošta, slično kakor **ne** v popolnoma nov sod.

Ali bomo izvažali vino v Nemčijo?

Dnevni časopisi so pred meseci poročali, da nam je Nemčija za uvoz vina dovolila znaten kontingent. Udruženje vinogradnikov iz Vrčca se je zglasilo v Zavodu za zunanjo trgovino v Beogradu, ker je hotelo dobiti informacije glede izvoza. Dobilo je odgovor, da nemški uvozni kontingent za vino še ni točno ustanovljen. Z Nemčijo je dosežen samo sporazum o tem, da nemške oblasti priznajo analize vin, ki jih delajo naše enološke postaje. Ker je klirinški saldo Nemčije nasproti Jugoslaviji močno pasiven, pa je malo verjetnosti, da bi Nemčija dovolila kontingent in nam priznala preferencijale. Brez preferencijalov ni misliti, da bi se izvoz vina mogel ustvariti. Do sedaj so dovolili preferencijale le Češkoslovaška in Svica in je torej računati za enkrat le z izvozom vina v te države.

Vrtnarstvo.

Zatiranje krta na vrtu.

Gerdol Ivan.

„Loviti in ubijati krta nikar!“ je zapisano po naših šolskih knjigah, ki so deloma kopija nemških knjig, kjer je krt ravno tako kot pri nas pod „šolsko“ zaščito, medtem ko Francoz prikazuje svoji mladini tega žužkojeda kot zelo škodljivega in jo uči, da ga mora zatirati povsod. Kot vrtnar se popolnoma strinjam s praktičnim Francozom, ki s povzročeno škodo vidi v krtu le škodljivca, medtem ko se z znanstvenim nazorjem Nemca kakor tudi našim ne morem strinjati, ki nedblžnega krta brani, ker se hrani z ličinkami rjavega lirošča in drugimi škodljivci ter „baje“ prezre veliko škodo, ki jo napravlja s tem, da uničuje na kilograme koristnih deževnikov, ki so mu posebno v zimskem času edina hrana. Radi tega, ker nam pokončuje ogromno količino deževnikov, kakor tudi s tem, da nam s svojimi krtinami napravlja na travnikih in vrtovih toliko nepotrebne dela, škode in jeze, smo opravičeni, da ga zatiramo.

Znebiti se krta z vrta je želja vsakega vrtnarja, kar pa ni lahek posel. Živega ujeti in nesti ga na polje, kakor se to spodobi za „koristnega“ krta je prava umetnost, ker krt pri sveži krtini te ne bo čakal. Zato pa moramo seči po uspešnejšem sredstvu, ako se ga hočemo znebiti. Moderna doba ima na razpolago učinkovita sredstva, med temi so razni strupi, ki jih pa ne priporočam, ker so nevarni ljudem in še bolj pa domačim živalim, ako pride z njimi v dotiko. Pasti, ki jih nastavimo v krtove rove in so ravno iste kot jih uporabljamo pri voluharjih, so najbolj zanesljivo sredstvo. Da bo trud uspešnejši je dobro, da poznamo navade krta. Pol metra pod zemljo si krt napravi svoje udobno bivališče v obliki kotla. Od tu vodijo rovi na vse strani, ki jih nenehoma rije in popravlja, da mu služijo kot lovišče. Štirikrat na dan obhodi vse rove, pobere plen ter ga odnese, kar ne more požreti, v svoje skrivališče, kjer ga shrani za zimo. Prav dobro

se dajo ohraniti čez zimo deževniki, ki jih krt pri lovu le toliko rani, da mu ne morejo uteči.

Pasti natakemo v rove pod svežo krtino ter jih nato pokrijemo s travo, plevelom ali sličnem. Ko bo krt pregledoval rove, bo zadel na past, ta se bo sprožila in po njem bo.

Z nekaj komadov pasti, ki jih dobimo za majhen denar pri Kmetijski družbi v Ljubljani, se rešimo nadležnega krta in s tem nam bo prihranjeno na vrtu marsikatero nepotrebno delo, škoda in zdravju škodljiva jeza.

Mislím, da bi predlagani sistem lahko zadostoval vsem našim potrebam za dolgoletno dobo. Želeti pa je le, da se glede podrobnosti izjavijo še drugi strokovnjaki. Saj je dana možnost, da se v predlaganem osnutku malenkosti spremenijo brez škode za glavne vrline novega načina.

Živnoreja.

O ocenjanju goveda v Sloveniji.

Ing. Wenko Boris, Gornji grad.

V poslednjem članku sem opisal naš sedanji sistem ocenjanja govedi na 100 točk ter omenil prednosti in slabe strani tega sistema. Današnji članek pa vsebuje predlog novega ocenjevalnega sistema, ki sem ga sestavil na osnovi skušenj, zbranih s sedanjim sistemom.

Osnutek novega sistema:

A. TELESNE OBLIKE

a) relativne mere:	prsna širina	5	} . 15	} . 72	} . 100
	kolčna širina	5			
	prsna globina	5			
b) telesni deli:	hrbet in trup	9	} . 21		
	glava in vrat	3			
	noge in delovna sposobnost	6			
	koža in dlaka	3	} . 36		
c) splošne ocene:	konstitucija in zdravje	6			
	rastnost in tovnost	9			
	pasemska čistost	6			
	barva	3	} . 12		
	celoten vtis	12			

B. DOKAZANA PLEMENSKA IN VPORABNA VREDNOST

	biki:	krave:
a) poreklo	10	5
b) molznost	5	10
c) uporaba za delo	5	5
č) rodovitnost	3	3
d) vrednost zaroda	5	5

Pojasnila:

Kakšne prednosti ima ta sistem napram sedanjemu?

1. Točno so ločene zunanje oblike od dokazanih vrtilin. Na obliko pripada 72 točk, a na dokazane vrline porekla in vporabne vrednosti skupaj 28. Dana je tedaj možnost, da se podatki dolgoletnega rodovnega knjigovodstva izdatno vpoštevajo.

2. Ohranjene so mere kot objektivno in nezmotljivo ocenjevalno merilo. Odpade le ocena dolžine, ker je ta v splošnem dobra in ker je merjenje dolžine netočno in zamudno. Dolgost trupla se pa lahko vpoštevava pri oceni hrbta in trupa, ki jima pripada 9 točk.

3. Vse, kar se oceni na oko ima 3 točke ali večkratnik od tri. Ocenjevalec izreče svojo oceno v besedah: odlično (3), dobro (2), zadostno (1) in nezadostno (0); zapisnikar pa zapiše 3, 2, 1 ali 0 točk. Pri nogah je n. pr. dvojno število točk, odlično

je 6 ali 5 in je tako mogoče stopnjo odlike še bolj označiti. Omogočeno je tedaj, da se vsa ocenjevalna možnost popolnoma izkoristi, ocenjevalcem pa je delo zelo olajšano, ker jim ni več treba računati, oni izrečejo svojo sodbo v besedah.

4. Število točk za posamezne telesne lastnosti je povečano ali zmanjšano kakor je to za eno ali drugo lastnost pokazala potreba in sedanje skušnje.

5. Ocenjevanje plemenske vrednosti in uporabne vrednosti se bo vršilo po posebnih tabelah na osnovi dokazov. S tem se ni treba ocenjevalcu ukvarjati, ker so te ocene že lahko naprej določene kakor že sedaj za molznost. Kako se bo podrobno ocenilo poreklo, delo, molznost, rodovitnost in vrednost zaroda je stvar razmišljanj. Tudi tu je dana možnost, da se pogoji za dosego teh točk od časa do časa spremenijo — postrožijo, ne da bi bilo treba na sistemu kaj spremeniti.

Spoznavanje mlečnih krav.

Ing. Bajec Viktor.

Spoznavanje in ocenjevanje mlečnih pasem in poedinih mlečnih krav je za prakso velikega pomena, posebno pri nas, kjer imamo redko kedaj sigurnih podatkov o njihovi mlečnosti. To ocenjevanje se vrši po gotovih morfoloških znakih, ki stojijo do gotove mere v tesni zvezi z mlečnostjo kot fiziološko sposobnostjo. Zahvaljujoč se temu, smo mi v stanju, da približno ugotovimo in ocenimo mlečnost krav, katere hočemo kupiti za svoje gospodarstvo. Le na besede in zatrdila, da daje krava mnogo mleka, se krava ne kupuje. To je maček v vreči. V naprednejših deželah, kjer se mlečnost stalno kontrolira in točno beleži, se lahko dobijo sigurni podatki o mlečnosti.

Kot zunanje znake dobre mlečnosti smatramo, ako ima krava izraziti ženski izgled, posebno glava. Že samo to potrjuje o normalni razvisti primarnih spolnih organov in o normalnem izločevanju ženskih spolnih hormonov, pa tudi o normalni delavnosti mlečnih žlez. Glava mora biti fina, majhna, suha, oči žive, velike. Rogovi tenki, vitki, gladki. Gobec vlažen, z malimi kapljicami.

Prsa morajo biti dobro razvita v širino, dolžino in globino, da žival lahko pravilno diha in si s tem osigura zdravje in moč. Razvitost v širino je označena z izbočenostjo reber. Čim večje loke tvorijo rebra, tem boljša je krava. Žival s ploščnatimi rebri je naklonjena pljučnim boleznim. Dolžina prsi zavisi od dolžine hrbta, ki je značilna za rano dozorele krave. Globina (višina) prs se ocenjuje po vrhu prsne kosti. Če se vrh prsne kosti nahaja izpod vrhov laktinjskih kosti, tedaj pravimo, da so prsa globoka. Če je vrh v isti višini, je širina zadovoljiva. Ako je pa vrh iznad vrhov laktinjskih kosti, krava ne more tako dihati, kot je potrebno za dobro mlekarico. Hrbet mora biti raven, križ dobro razvit,

dolg in širok, vrhi kolkov dobro razmaknjeni. Stegna morajo biti zadosti oddaljena eno od drugega, da se lahko vime čimbolj razvije. Trebuh mora biti širok, toda ne povit, kar nam kaže na dobro razvitje organov za prebavo, ki le tedaj lahko sprejemajo večje količine hrane. S tem v zvezi je tudi dobra ješčnost in popolno izkoriščanje hrane.

Krava mora biti rano zrela. To se v glavnem doseže z obilno in razumno hrano, posebno v rani mladosti. Pravilna hrana vpliva tudi na celo okostje. Dobra mlekarica ima fino in čvrsto okostje, noge kratke in tenke. Žival mora biti v dobrem stanju, toda na noben način debela, ker je produkcija mleka v obratnem razmerju s produkcijo masti. Radi tega debele krave dajejo zelo malo mleka. Rep mora biti dobro nasajen, tenek in dolg, ker je to znak rane dozorelosti.

Da bi se stanje vimena pravilno ocenilo, moramo oceniti njegovo velikost in kakovost organa za izločevanje mleka. Če kravo gledamo od strani, se mora vime raztezati čim dalje po trebuhu (do bližine popka), a zadaj naj prehaja linijo stegna v polnem loku. Če gledamo od zadaj, mora biti vime široko in obilno. Zavzemati mora ves prostor med nogami (stegni). Razen tega mora biti vzdignjeno čim višje k repu in spuščeno čim nižje k skočnemu sklepu. Vime mora biti simetrično v vseh svojih delih, da ima obliko polkrogla in da se čim bolj enostavno spaja z linijo trebuha. Če kravje vime v celoti spominja na kozje vime, t. j. da je zelo visoko in se malo razteza pod trebuh, tedaj lahko zaključimo, da je krava slaba mlekarica. Seski morajo biti dobro razviti in dosti oddaljeni eden od drugega. Pri polnem vimenu morajo biti vršički seskov obrnjeni ven. Praktični znak dobre mlečnosti so tudi prekoštevili mali (mikro) seski, ki se navadno nahajajo pozadi običajnih štirih seskov. Dlake na gornjem delu vimena morajo biti tanke, nežne, kratke in redke, a spodnji del vimena mora biti skoraj brez dlak. Dolge dlake, iz katerih se seski skoraj ne vidijo, prikazujejo slabo, divje vime.

Če je koža vimena debela in prilepljena na njega, je to znak, da je vime sestavljeno večinoma iz mišičnih tkiv in radi tega v njem ni prostora za žleze, ki izločujejo mleko. Torej je tudi mleka malo. Krava z mesnatim vimenom naj se izloči iz reje, ker ne more nikoli biti dobra mlekarica.

Še slabše pa je, če je vime debelo, masno, ker je produkcija loja v obratnem razmerju s produkcijo mleka. Če pritisnemo s prsti na tako vime, se vlakna polagoma vračajo v svoj normalni položaj in od tiski prstov se poznajo le nekoliko sekund.

Če otipamo vime, mora biti gladko, nežno in elastično. Pred molžo je nabreklo od mleka, čvrsto, veliko in odporno. Po molži je mnogo mehkejše, manjše in zgubano. V vsakem slučaju pa se mora pod prsti čutiti mnogo majhnih zrn, ki so v resnici majhne žleze, ki izločujejo mleko. Če občutimo v vimenu velika trda telesa, velikosti lešnika ali celo večja, potem take krave ne kupujemo, ker ta telesa dokazujejo, da je imela krava neko bolezen v vimenu, ki je pustila te sledove in ki lahko povzročajo, da vime preneha izločevati mleko.

Razen splošne slike, ki nam prikazuje dobro molznico in dobre kakovosti vimena, mora dobra krava imeti še druge znake dobre mlečnosti. Eden od najvažnejših znakov opazimo pri pregledu krvnih žil na vimenu. Če hočemo, da bo vime produciralo mnogo mleka, mu je potreben velik dotok krvi. Če je v resnici dotok krvi velik, zaključujemo na podlagi stanja ven (žile z modro krvjo). Vsa goveda imajo na spodnjem delu trebuha in to na obeh straneh sredne linije trebuha, po eno veliko veno. Čim bolj so te vene debelejšje in bolj vijugave, tem več krvi sprejema vime in s tem se povečava delavnost tkiva za izločevanje mleka. Te debele vene vstopajo v trebuh skozi neko odprtino, ki se imenuje mlečna jama. Nahaja se v bližini hrustanca zadnega pravega rebra, pri stiku s prsno kostjo. Večkrat se te vene pred vstopom v trebuh razdelijo v dve do tri veje in v tem slučaju morajo biti tudi dve do tri odgovarjajoče odprtine. Velikost mlečnih jam prikazuje presek in veličino ven. Da bi imelo vime zadosten priliv krvi, morajo biti mlečne jame zadosti široke, tako da v nje lahko vtaknemo prst. V slučaju, da se trebušne vene razcepijo, moramo pri precejevanju upoštevati število mlečnih jam in veličino ven.

Cirkulacija krvi se pozna tudi po podkožnih venač na samem vimenu. Te vene morajo biti številne, jasno izražene, jako vijugaste in zelo nabrekne, kar prikazuje velik dotok krvi.

Pregledati se morajo tudi vene, ki gredo od zadnjega dela vimena,

ter se raztezajo med spoji stegen do spolnega organa. Te vene so manjše kot trebušne. Če je koža debela (pri planinskem govedu), zadostuje, da s prstom zavstavimo cirkulacijo (pretakanje) krvi, nakar vene nabreknejo, in po tem lahko presodimo njih velikost. Pri srednjih in slabih mlekaricah se te žile sploh ne morejo ugotoviti.

Koža mora biti tenka in elastična, rumenkaste barve. Lahko se odloči od svoje podloge in se takoj vrne v svoj prvoten položaj. Na vratu in sklepih mora tvoriti mnogo tenkih in gostih gub. Dlaka mora biti fina, kratka, gladka in mehka. Če se jo dotaknemo, moramo imeti vtis, kot da je masna.

Krava mora biti zdrava. Radi tega mora biti ješčna, dihanje mora biti pravilno (15—20 vdihov in izdihov na minuto), kar se opazi na vzdiganju in opadanju bokov. Hod mora biti lahek, ne sme kašljati in ne sme imeti nobenih izcedkov iz nosa. Ne sme biti nervozna in nemirna, ker troši energijo za to nepotrebno gibanje, katero druga krava uporabi za produkcijo mleka.

Če se vsi ti naštetih dobri znaki nahajajo, oziroma zadnji slabi znaki ne nahajajo pri kravi, potem je to skoraj gotovo dobra mlekarica. Ker je pa najdražja snov v mleku maščoba, se tudi zahteva od dobre mlekarice, da daje kolikor mogoče veliko masti v mleku. Po nekaterih znakih lahko približno sodimo na količino masti v mleku. Na notranji strani lic in na mestu, kjer se spajajo ustnice, je koža pokrita z mnogimi bradavicami, ki so različne oblike. Če so bradavice koničaste, dajejo krave slabo mleko, če so okrogle, je srednja kvaliteta. Ako so pa sploščene, velike in široke, je mleko bogato na masti.

Izločevanje mastnih snovi v mleku je v zvezi z izločevanjem loja podkožnih žlez. Zato se pričakuje, da je mleko bogato na masti, kadar je: dlaka pri otipu masna; v notranjosti ušes debel sloj rumene mastne snovi; kadar so robovi prirodnih odprtih in zunanje sluzne kože oči, ust, zadnice in spolnega organa rumenkaste barve, slično na barvo svežega masla.

Vedno pa moramo zahtevati, da je krava od dobre mlečne familije, ker se svojstvo, da krava daje velike količine mleka, pa tudi bogato na masti, prenaša dedno na potomstvo.

Klajno apno, jodova mineralna sol in razni tajni praški za živino.

Ing. S. Goriup.

Vsak kmet in živinorejec stremi za tem, da bi dosegel pri svoji živinoreji čim vidnejših uspehov in za svojo živino tako ceno, ki bi mu povrnila nastale izdatke in poplačala ves trud in skrb za nje prosojevanje. Glavni pomen ima tu seveda vprašanje prehrane. Napreden živinorejec dobro ve, kako napačna je rečenica: „Seno ali slama, samo da je polna jama“ in se zanima predvsem za vprašanje, ali imajo razpoložljiva krmila tudi v resnici tako sestavo, da je uspeh zagotovljen.

Fosforova kislina in apno sta rudninski snovi, ki imata v prehrani naših domačih živali prvenstveno vlogo. Saj so sestavljene živalske kosti ter zobje po dobri polovici iz apna in po 40 odstotkov iz fosforove kisline. Fosfor je sestavni del sestavljenih beljakovin — nukleoproteidov — in lecitina. Mnogo ga vsebujejo zlasti možgani, živci in seme (spermatocoidi).

V krajih, kjer primanjkuje zemlji fosforove kisline in apna, primanjkuje teh spojin tudi v krmilih in apna v pitni vodi. V takih slučajih opazamo na živini čisto rahitične pojave in lomljivosti kosti. Posebno opazno je pomanjkanje apna in fosforove kisline pri brejih in doječih živalih, ki oddajajo mnogo rudninskih snovi svojemu plodu, in pa pri naglo rastočih mladičih, ki se hranijo s krmili, siromašnimi na apnu in fosforju. Saj potrebuje mlado govedo za izgradnjo svojega rastočega telesa dnevno kakih 20 g apna in skoro enako količino fosforove kisline.

Ako opazamo v glavnih krmilih pomanjkanje apna in fosfora, tedaj jih nadomeščamo z **dodatnim apnenim in fosforovim krmilom**. Za pravilno presojo pa si moramo biti na jasnem, ali vsebujejo pokladana krmila mnogo ali le malo apna in fosforove kisline. Razmeroma **malo apna** vsebujejo zrna, otrobi, krmna moka, slama in pleva žitaric, melasa in okopavine; **mного apna** vse vrste detelje, dobro travniško seno in zrnje raznih stročnic. **Malo fosfora** imajo pleva in slama žitaric, pesa, moka, rezanci sladkorne pese in melasa; **mного fosfora** pa je v otrobih in zrnju žitaric, oljnih pogačah, pivskih tropinah in odpadkih mesa.

Pri pomanjkanju fosforove kisline in apna prihajajo kot dodatna krmila

la v poštev apneni fosfati, pri pomanjkanju samega apna ob istočasni dovoljni količini fosforja pa apnikovi karbonat.

Pod imenom „**klajno apno**“ se je smel v bivši monarhiji prodajati v citratni kislini lahko topni **dvojno apnikovi fosfat**. **Trikalcijevfosfat**, $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$, kakor tudi plavljena kreda in zmlet apnenec (apnikov karbonat CaCO_3), se kot manjvredni niso smeli prodajati pod imenom klajno apno. S točnimi poskusi je n. pr. A. Köhler dokazal, da si žival iz dvojnega apnikovega fosfata (klajnega apna) osvoji 50 do 60% fosforove kisline in apna, iz zgoraj navedenih trojno apnikovih fosfatov pa komaj kakih 15%. **Krmilna vrednost dvojno apnikovega fosfata (klajnega apna) je torej štirikrat večja od krmilne vrednosti trojno apnikovih fosfatov**. Iz dvojno apnikovega fosfata si živina prisvoji poleg fosforove kisline tudi potrebno apno.

Na škodo naše živinoreje pa danes dvojno apnikovega fosfata pri nas ne najdemo v trgovini. Ker pa v Jugoslaviji naziv „klajno apno“ ni zaščiten, kupujejo živinorejci pod tem imenom navadno zmlet apnenec, plavljeno kredo, kalcinirano kostno moko ali celo rudninski fosfat, s čimer seveda ne dosežajo takih krmilnih uspehov, kakor bi jih z uporabo polnovrednega klajnega apna.

V zadnjem času je začela prodajati tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku takozvano „Hrastniško klajno apno“. Kemijska analiza tega preparata je dognala vsebino 23.42% **trojno apnikovega fosfata** (10.72% fosforove kisline), 60.07% **apnikovega karbonata**, 5.14% **kuhinjske soli** in 11.37% vode ter raznih rudninskih snovi. Imena klajno apno ta preparat torej ne zasluži, ker bi moralo biti to ime pridržano le dvojno apnikovemu fosfatu in ne manjvrednim izdelkom. Vsled tega bi bilo želeti, da gornja tvornica raje začne s proizvodnjo pravega klajnega apna, ki bo sicer nekoliko dražje, zato pa res ustrezajoče in polnovredno krmilno dopolnilo.

Iz Savske banovine se je ponujal zopet drug apnikov preparat, pod imenom Osan. Analiziran ogledek tega preparata je pokazal, da vsebuje Osan 96.52% apnikovega karbonata in 1.87% kuhinjske soli, ne

vsebuje pa fosforove kisline. Glede uporabe takih apnikovih karbonatov (plavljena kreda, zmlet apnenec) velja pravilo, da jih lahko z uspehom uporabljamo samo v slučajih, kjer vsebujejo krmila **dovolj fosforove kisline** in jim **primanjkuje le apna**, torej zlasti tam, kjer se obilo krmi z otrobi, žitnim zrnjem in oljnimi pogačami. V takih slučajih je dodatek fino zmletega apnenca in plavljene krede mesto pravega klajnega apna gospodarsko upravičen, ker dosežemo z njim uspeh kot s pokladanjem dvojno apnikovega fosfata, pri tem sta pa zmlet apnenec in plavljena kreda znatno cenejša. Paziti je le, da se jih ne poklada v prevelikih množinah, ker neutralizira apnikov karbonat želodčno kislino, kar ima lahko za posledico prebavne motnje.

Da se končno veljavno uredi vprašanje polnovrednih dodatnih fosforovih in apnenih krmil, bi bilo v interesu naših živinorejcev potrebno **zaščititi naziv „klajno apno“** podobno, kot je bilo zaščiteno v bivši monarhiji ter dovoliti pod tem imenom le prodajo **dvojno apnikovega fosfata**, ki bi naj vseboval:

1. najmanj 38% fosforove kisline, od katere 80% topne v citratni raztopini po Petermannu (dvojno apnikovi fosfat);

2. ne več kot 1% kloridov;

3. ne več kot 3% v solni kislini netopnih snovi;

4. največ 10% vlage in

5. nobenih zdravju živali škodljivih primesi.

Poleg navedenih dodatnih krmil se je zadnje čase pojavila na trgu (v Mariboru) **jodova mineralna sol**. Strokovnjakom je znano, da vplivajo nekatere jodove spojine zelo ugodno na mlečno proizvodnjo. Tako je znano, da imajo holandske krave v svoji domovini znatno več mleka, kot pa v drugih krajih iz razloga, ker vsebuje holandska zemlja in vsled tega tudi tamkajšnje rastlinstvo mnogo joda. Proti jodovim preparatom torej v principu biti ne moremo, vendar pa moramo biti pri njih uporabi zelo previdni, ker povzročajo nepravilne ali prevelike količine joda lahko bolezen in celo smrt živine. Zato je na mestu, da se učinek jodovih soli za naše razmere najprej skrbno preizkusi, na kar bi pri povoljnih izsledkih to sredstvo služilo našim živinorejcem za dosego večje mlečnosti živine.

V zadnjem času se ponujajo po deželi razni **tajni praški za krave, svinje, konje itd.** Ti praški so našim

živinorejcem znani pod imenom štu-pa. Navadno so sestavljeni iz živin-ske soli, Glauberjeve soli, grenke soli, natrijevega bikarbonata, oglja, žvepla, kostnega pepela, antimonov-ega sulfida in drugih dobro znanih snovi, katerim dodajo še janeža, ko-romača, encijana, brinja in podob-nih dišav za izboljšanje okusa in vo-nja. Pred nakupom takih praškov, ki se ponujajo za drag denar, se mo-ra vedno na novo svariti. **Zdrave ži-vali tajnih praškov ne rabijo, bolnih živali pa z njimi ozdraviti ne more-mo.** Vsak uspešen lek in preparat

bi pri današnjem stanju znanosti pač že davno našel splošno uporabo v naši živinoreji.

V interesu živinorejcev samih pa je, da se vse zlorabe pri prodaji do-datnih krmil preprečijo, kar bi bilo najlažje dosegljivo, ako bi kmetij-sko ministrstvo izdalo poseben pra-vilnik o prodaji krmil, kakor je že izdalo dva pravilnika o proizvodnji, uvozu in prometu umetnih gnojil in sredstev za rastlinsko zaščito. Ta-ko bi imel živinorejec že pri nakupu jamstvo, da bo za svoj denar dobil tudi res odgovarjajoče blago.

K članku ensiliranje beljakovinske zelene hrane.

E. O. iz G.

Opomba uredništva: V 7. številu „Kmeto-valca“ smo objavili članek pod naslovom tega članka, v katerem treba popraviti sledeče količinske podatke. Pritisk ilov-nate plasti na ensilažo ne znaša 1500 kg na 1 kvadratni meter, temveč le polovico, t. j. 750 kg. Ravno tako odgovarja 10 prostorninskih metrov ensilažnega prostora le približno 8000 kg zelene hrane, a na to količino treba dodati le 150 kg navadne melase ali rezancev sladkorne repe. Pri objavi gornjih podatkov se je namreč pre-zrlo, da Nemci pod imenom „Zentner“ razumejo le 50 kg, medtem ko poznajo tudi ime „Doppelzentner“, kar znači 100 kg, ali ono, kar mi razumemo pod stotom.

Čital sem članek pod gornjim na-slovom, pa smatram za potrebno, da opozorim čitatelje na praktično ob-težitev ensilaže, kakor ga v svojem gospodarstvu uporabljam. Moj ensilažni silos meri 16 m² in je visok 6 m. Če bi naj to površino pokrtil z ilovico 40 cm visoko, bi moral upo-rabiti $16 \times 750 = 12.000$ kg zemlje. Četudi je moj silos tako zgrajen, da imam z vozovi dostop do njegovega

vrha, vendar bi bila kovanje in do-voz tolike količine zemlje zelo dra-ga. Zato pokrijem ensilažno hrano s 40 cm debelim slojem plev ali seč-kanice ter nanj zložim toliko drv, da obtežim vsaj s 500 kg kvadratni me-ter, kar odgovarja 120 cm visokem skladu drv. V tem času morajo biti drva v vsakem smotrenem gospo-darstvu že nasečena in pripravljena za prihodnjo zimo, pa je vseeno, ali se suše kje drugod ali pa kot obte-žitev na silosu. Res je, da je potem ori zeleni koruzi gornji 30 cm de-beli sloj ensilaže pokvarjen in za hrano nesposoben. Toda tudi pri ob-težitvi z ilovico odpade najmanj 10 centimetrov gornjega sloja, ker je pomešan z zemljo. Pri velikosti mo-jega silosa odpade torej okoli 1900 kilogramov ensilaže, kar odgovarja približno 2 vozem zelene hrane. Na prostorni meter površine odpade to-rej 120 kg ensilaže več kot pri po-krivanju z zemljo. Po mojih kalku-lacijah je to še vedno ceneje, kot pa če bi kopal in vozil ilovico.

Slinavka in parkljevka.

Hugon Turk, veterinar-šef-referent v p.

Kakor sem domneval, tako se je zgodilo. Neprijetna kužna bolezen slinavka in parkljevka se nas ni ognila. Začetkom se je prikazala le bolj v malem obsegu, po kratkem prestanku pa se je sedaj že bolj raz-pasla. In človek sam je bil zopet naj-boljši razširjevalec te živalske kuge.

Zanimivi in važni so za živinorej-ce, pa tudi za vso javnost, znanstveni izsledki najnovejšega časa o tej kugi, posebno o njenih povzročite-

lih, o značaju bolezni in najnovejši obrambi zoper to živalsko bolezen, pri čemer opozarjam tudi na član-ke tega lista o slinavki in parkljev-ki t. l. št. 2. in 12.

Še pred kratkim in tudi danes go-vore o „strupu“ - okužitelju (infekcijskem virus-u) kot vzroku bolezni, dasi so brez dvoma prave bakterije, ki povzročajo kužno bolezen, le da jih pod dosedanji drobnogledi ni smo mogli dognati, ker so povečali najboljši mikroskopi „le“ 2000 krat.

Z iznajdbo **elektronskega mikrosko-pa** pa je sedaj mogoče povečati naj-manjše stvari do 100.000 krat in ta-ko so se prikazale našim očem po-prej nevidne (ultravizibilne) bakte-rije, ki merijo le 10 do 40 μ (1 mikron = $\frac{1}{1000}$ milimetra ali eno milijoninko metra), dočim so mogli dosedaj vzreti le bakterije, katere so imele najmanj 200 μ (mikron). **Povzročitelji slinavke in parkljevke so postali to-rej vidni**, kar je za bodočnost silno velike vrednosti. Sedaj nevarnega sovražnika lahko znanstveni svet opazuje in ga proučuje ter izvaja posledice v boju zoper nje in s tem omogoča uspešno zatiranje bo-lezni same.

Doslej so zdravili slinavko in parkljevko z vsemi mogočimi zdra-vili. Bilo jih je in še jih je nešteto veliko. Tudi največji strokovnjak jih ni poznal vseh. To pa ni bila ne-sreča, ker pomagala so vsa ena-ko: malo ali prav nič.

Kakor je znano, se po poteku bo-lezni razlikujejo razni „tipi“ slinav-ke in parkljevke, vendar to niso mo-goče različne bolezni, pač pa različ-ne oblike njenega milejšega ali huj-šega poteka. V obče ne povzroča ta kuga sama največjo škodo pri živali, temveč šele one bolezni, ki ji slede: težka obolenja parkljev (vnetje, gnoinje in snetje), izostan-ki mleka, mršavost, neplodnost in izguba odpornosti proti drugim bo-leznim.

Vrhu tega je pa še vedno nevar-nost, da po prvem izbruhu kužne bolezni, nastopi v dveh do osmih mesecih (60%), pa tudi po tridesetih mesecih (40%) na novo pri do-sedaj zdravih živalih v okuženih krajih ali okoliših.

Vse navedene okoliščine ter tež-ko preprečevanje in zatiranje bo-lezni same, sili znanstvenike po ce-lem svetu, da **poskušajo najti pred-vsem obrambno sredstvo, torej varnostno cepljenje**. Zanimivo in zelo koristno je torej vedeti, kako daleč so že uspeli poskusi s takim cepivom.

Pred vsem so skušali znanstveni-ki dobiti cepivo, ki bi delovalo var-nostno ali zaščitno ne da bi cep-ljene živali obolele na cepljeni bo-lezni. Pri tem so nastale takoj veli-ke težave, ker povzročitelj še ni bil prepoznan in do sedaj niti viden, vrhu tega je bolezen nastopala v treh oblikah in iz tega se je sklepa-lo, da morajo biti povzročitelji (vi-rus) tudi treh vrst. Zato se **enotne-ga cepiva ni moglo pridobiti** in to še tem manj, ker neznane bakterije niso uspevale na umetnih podlagah.

Šele l. 1935. se je posrečilo prof. dr. Frenkl-u v Rotterdamu iz kož, oziroma iz njenih vrhnih plasti (celic povrhnice) **vzgojiti virus slinavke in parkljevke**. Znanstveno se je preje ugotovilo, da se nahaja povzročitelj (virus) pri naravnem poteku te bolezni v celicah pokrovkah zunanje kože, posebno pa na jeziku in v gobčni duplini, dalje v vencu na parkljih in robčkih vampov, kjer povzročajo vnetja in izpuščaj mehurjev. Za izdelavo cepiva je gori imenovani znanstvenik uporabljal kožo, ozir. sluzne kožice še ne porojenih telet od naravno okuženih krav. S pridobljenim cepivom in obenem s serumom prebolelih živali so cepili 1700 krav v ogroženih krajih. Vse cepljene živali so sicer prav lahko obolele, toda vse slabe posledice naravnih obolenj so popolnoma izostale. — Ti izsledki so bili nekak začetek, toda samo le začetek, da se vendar enkrat posreči učinkovito zaščitno cepljenje.

Tudi letošnje leto sta prijavila dva znanstvenika, Waldmann in Kōbe, da se jima je posrečilo najti **dvoje novih cepiv**, in sicer po zamislih francoskih učenjakov Vallé, Carré in Rinjard. Na otoku Riems, kjer je nemški državni zavod za proučevanje živalskih kužnih bolezni, je prof. dr. Waldmann s svojim sodelavcem Kōbe, pripravil cepivo, virus v tekočini z dodatkom formola. **Toda stvar se ni obnesla**, pač

pa je dala pobudo za nadaljevanje poskusov s spremenjenim cepivom, v katerem je mešan **virus z aluminium - hydroxydom** (enako kot pri človeškem cepivu zoper davico in krčeviti odrevenelosti). Uspehi s poslednjim cepivom, so dosedaj prav dobri, žal da se **novo nemško cepivo** sedaj še težko dobi. Upajmo pa, da bo v bližni bodočnosti tudi pri nas mogoče uporabljati **zaščitno cepljenje**, dasi je njegova izdelava danes še precej zamotana in praktično težavna.

V boju zoper slinavko in parkljevko nam še sedaj najboljše služijo vet. - polic. odredbe, posebno kar najhitrejšo omejitve prvih okužb, zapore vseh vrst in temeljite razkužbe po uradnih navodilih. Pripominjamo, da so mnogi in obširni poizkusi raznih poizkusnih zavodov dokazali, da so najboljša razkuževalna sredstva za razkuževanja v velikem obsegu pri živalskih kužnih boleznih in prav posebno pri slinavki in parkljevki: **natrijev lug** sam ali pa v zvezi s svežo **raztopino živega (neugašenega) apna**.

Za sklep naj še opozorimo na to, da se pojavijo na vimenu krav mehurji slinavke in parkljevke **le tedaj, če so okužilo zanesli ljudje, kateri molzejo živali s svojimi rokami**. Zato je brezpogojno potrebno, da si molzci in molzilje **pred in po molži razkužijo roke v 1% natrijevem lugu**.

Možnost je pa kljub temu, da polagoma in na cenen način pridemo do dobrih nesnic in sicer tako, da uporabljamo za pleme le take peteline, ki so potomci najboljših nesnic. Kakor z dobrim plemenskim bikom zvišamo količinsko in kakovostno mlečnost zaroda, tako zvišamo z dobrim plemenskim petelinom nesnost jajč. Torej ni vseeno kakšen je plemenski petelin, zato postopajmo pri odbiri ravno tako strogo, kakor to delamo pri ostali živini. Kot merilo pri izbiri nam ne sme služiti le telesni ustroj petelina in njegova teža, kajti kokoši redimo predvsem radi jajc in šele na drugem mestu radi mesa. Vedno pa težak petelin ne da težkih potomcev, ker telesna teža se navadno podeduje po materi.

Iz domačega naraščaja bo le težko izbrati plemenskega petelina, ker po naših kmetijah se ne vodi nesna kontrola. Le potom zaklopnih gnezd lahko ugotovimo nesnost posameznih kokoši in potom teh tudi plemenske vrednote petelina. Dognano je, da podedujejo potomci od svojih staršev od vsakega $\frac{1}{2}$ ali $\frac{3}{4}$ lastnosti. Dobre nesnice n. pr. prenašajo svoje lastnosti na potomce obojega spola, posebno pa na potomce moškega spola, ti poslednji spet na svoje i. t. d. Radi lažjega umevanja podedovalnega zakona, bom skušal ponazoriti potek istega s posebnimi znaki, tako da bom označil slabe nesnice z znamenjem (— —), srednje nesnice z znamenjem (+ —) in dobre ter najboljše nesnice z znamenjem (+ +). Med slabe nesnice štejem one, ki v 1 letu znesejo do 100 jajc, med srednje take, ki dajo do 150 jajc, med dobre in najboljše pa one, ki znesejo v enem letu nad 150 jajc.

Vzemimo kot prvi primer kokošjo družino sestavljeno iz samih srednjih nesnic. Ako tej družini pridružimo plemenskega petelina, ki izhaja tudi od srednjih nesnic, dobimo v znaenjih izraženo sledeči obrazec:

$$(+ -) \times (+ -) = (++) , (+ -) , (- +) , (- -) ,$$

kar pomeni, ako parimo srednjo nesnico s petelinom, ki je istotako potomec srednje nesnice, da dobimo $\frac{1}{4}$ potomcev z lastnostmi dobrih nesnic, $\frac{3}{4}$ ali $\frac{1}{2}$ z lastnostmi srednjih nesnic in $\frac{1}{4}$ **potomcev z lastnostmi slabih nesnic**. Iz tega je razvidno, da je med našimi kurami, ako bi bile same srednje nesnice, vedno en del slabih nesnic, ki se po zunanosti od ostalih prav nič ne ločijo. Izključeno ni, da nam ravno te kokoši nudijo po telesnem ustroju najlepše peteline, ki jih gospodinja, misleč, da je izbrala najboljše, porabi za pleme. Izid takega

Perutninarstvo.

Pomen plemenskega petelina v rentabilni kokošjereji.

Gerdol Ivan.

Lep petelin je dika vsakega dvorišča in na ponos gospodinje. Toda sama zunanost ni še vse. Ni dovolj, da je petelin lepo razraščan, da ga krasi lepo perje, imeti mora tudi dobre dedne lastnosti, kajti vse lastnosti dobre kakor tudi slabe prenaša petelin na svoje potomce. Zato ni vseeno, kakšnega petelina izberemo za pleme. Z napačno izbiro si glede na nesnost lahko pokvarimo ves naraščaj. Povprečna letna nesnost, kakor bomo videli kasneje, znatno pade, ako imamo za pleme petelina, ki je potomec slabih nesnic.

Naše kmetije redijo še večidel mešanico raznovrstnih kokoši, ki v nesnosti povprečno ne dosežejo 100 jajc letno na kljun. Pri takem številu jajc ni še govora o rentabilni kokošjereji in ako bi naše gospodinje zapisovale

vse izdatke in dohodke, ki jih imajo od kokoši ter jih med seboj primerjale, bi prišle do zaključka, da jim kokoš prav nič ne donaja in v mnogih slučajih celo odjeda dobiček ostalih kmetijskih panog.

Prav gotovo si vsaka gospodinja želi imeti le dobre nesnice. Tudi ne štedijo nekatere pri nabavi valilnih jajc odbranih kokoši, toda pot od kupljenega oziroma naročenega valilnega jajca do jarečke je dolga, polna razočaranj in nezgod. Število jarečk, ki se je izvalilo iz teh kupljenih valilnih jajc je po navadi zelo majhno in ne more dvigniti povprečne letne nesnosti kokošje družine. Najkrajša pot do dobrih nesnic bi bila seveda popolna obnova kokošje družine, kar je pa vprašanje denarja, ki ga vsak ne zmore.

parjenja nam kaže naslednji obrazec:
 $(- -) \times (+ -) = (- +), (- -),$
 $(- +), (- -).$

Torej, ako parimo petelina, ki izvira od slabe nesnice s srednjo nesnico, dobimo $\frac{1}{2}$ potomcev z lastnostmi srednje nesnice in $\frac{1}{2}$ potomcev z lastnostmi slabih nesnic. Kaj sledi iz tega? Naša kokošja družina se množi s slabimi nesnicami in posledica je, zuba v kokošjereji.

Povsem drugačno sliko dobimo, ko kokošji družini pridružimo dobrega plemenskega petelina, to je takega, ki izvira od najboljših kokoši. Mi ga imamo označenega z znamenjem $(+ +)$.

$(+ +) \times (+ -) = (+ +), (+ -),$
 $(+ +), (+ -).$

Pri tem parjenju dobimo $\frac{1}{2}$ potomcev z lastnostmi dobrih nesnic in $\frac{1}{2}$ z lastnostmi srednjih nesnic. Izključeni so potomci z lastnostmi slabih nesnic in s tem tudi vsaka nevarnost, da bi povprečna letna nesnost padla. Nasprotno, nesnost se bo od leta do leta stopnjevala in v nekaj letih bomo v posesti samih dobrih in najboljših nesnic. Tudi od slabih nesnic, ki smo jih parili z dobrim plemenskim petelinom, dobimo potomce z lastnostmi srednjih nesnic. Torej tudi v tem slučaju so izključene slabe nesnice.

Iz navedenega je razvidno, da je ravno plemenski petelin oni činitelj, ki odloča o nesnosti jarčk in ako hočemo dvigniti kokošjerejo na višino rentabilnosti, ne smemo mimo tega naravnega zakona.

Izbirati plemenskega petelina med domačo kurjo družino, je stvar tvegana. Zato si ga nabavimo pri zanesljivem rejcu, ki vodi točno nesno kontrolo, ali si ga zredimo sami tako, da spomladi nabavimo valilna jajca od priznanih odbranih kokoši in obdržimo za pleme najlepšega petelina, ki se je izvalil iz teh jajc. Vse ostale peteline moramo pa odstraniti iz dvorišča.

Vprašanje nastane, katere pasme naj bo plemenski petelin. Mislim, da izbira ne bo težka, ker je pasem mnogo in si ga po svojem okusu lahko vsakdo izbere. Toda za naše kraje in razmere je štajerka, kot nalašč za to ustvarjena. Ona se je našemu podnebjju popolnoma prilagodila, je za bolezni skoraj nedotakljiva, glede nesnosti in okusnega mesa pa prekaša marsikatero svetovno kokošjo pasmo. Naš kmet se je včasih brani, češ, da mu stika povsod, preleti še tako visok plot in da je nekoliko lažja od lene, mastne domače kokoši, ki ne gre daleč od hiše in čaka le na ono

krmo, ki jo nudi gospodinja. Toda vsi ti razlogi so malenkostni in niti od daleč ne odtehtajo koristi, ki jo imamo od štajerske kokoši. Postopoma se tudi telesna teža štajerke dviga in danes imamo že kokoši, ki tehtajo do 2 in pol kilograma.

S križanjem štajerskega petelina z domačo kokošjo, bodo potomci podedovali tudi težo domače kokoši in z

njo vred tudi nekaj mirne narave in ako se bo to križanje ponavljalo leto za letom, bodo po naših dvoriščih peli sami štajerski petelini in domača štajerska kokoš bo dajala našim gospodinjam obilo jajc ter s tem zadovoljila tudi našega gospodarja, ki bo končno tudi v kokošjereji videl dobiček.

Misenje ali preperjanje perutnine.

Leopold Paljk.

Pri sesalcih imenujemo menjavo dlake goljenje, menjavo perja pri perutnini pa misenje ali preperjanje. Kokoši se navadno misajo od avgusta do oktobra. Nekatere živali se preperijo že v 5—6 tednih, druge pa potrebujejo za to dalj časa, celo 10 do 12 tednov. Staro, oguljeno, zamazano in obrabljeno perje jim izpada, hkrati pa že tudi raste novo, gladko, trdno in čisto. Preperjanje je povsem naraven pojav, ki se vsako leto redno ponavlja. Izjemo delajo jarčice, izvaljene v aprilu in pozneje. Te se v prvem letu ne misajo. Ker preneha večina kokoši med preperjanjem nesti, je to najboljši dokaz, da uporabljajo živali vso življenjsko energijo za rast novega perja.

Misajoče se živali so silno občutljive in se kaj lahko prehlade. To je povsem razumljivo, če pomislimo, da jim pokriva telo le redko perje in hodijo okrog včasih skoro popolnoma gole. Živali tudi ne kažejo nobene prave živahnosti, ampak žde klavrno v kurnicah ali pa počepajo okrog njih. Prej živordeči greben je zdaj popolnoma obledel.

Perutnina se preperja kaj različno. Najboljše nesnice se navadno misajo najkasneje, medtem ko se zgodaj golijo tiste kokoši, ki so znesle najmanj jajc. Čim kasneje se živali misajo, tem večja nevarnost jim grozi vsled prehlajenja.

Da se perutnina čim hitreje preperi, sta glavna pogoja dobro zračene kurnice in boljše krmljenje.

Pomisliti treba, da je že pridno nesenje v poletnih mesecih nesnico močno izčrpalo in oslabilo in da jo preperjanje še bolj izčrpava. Res se ne smemo čuditi, če smatrajo mnogi preperjanje za nekak bolezenski pojav. In kdor bi tako oslabele živali krmlil s pičlo in morda celo manjvredno krmo, je samo po sebi umevno, da bi s tem škodil živali sami neprimerno veliko. Zaradi velike proizvodnje jajc so najpridnejše nesnice najbolj oslabele in zato le po-

lagoma nadomeščajo potrebne snovi za obnovo perja. Zato se včasih posamezna kokoš goli zelo dolgo časa in kar ne neha izgubljeni perja. Ker so takšne kokoši navadno najboljše nesnice, zaslužijo, da se zanje prav posebno pobrigamo.

S čim moramo krmiti misajoče se kokoši? Predvsem s tistimi snovmi, ki pospešujejo rast perja. Nikakor pa ne zadostuje, če vržemo tu in tam kokošim nekoliko žita, bodisi ovsa ali pšenice. Žival potrebuje v času misenja mnogo več. Skopariti z žitom bi bilo tedaj popolnoma zgrešeno. Izmenoma jim natrosimo en dan pšenico, drugi dan ječmen, tretji pa koruzo ali pa jim zamesimo žgance s pšeničnim in koruznim zdrobom. Na glavo in dan pa primešamo še 10—15 g kostnega zdroba, ki vsebuje obilo beljakovin, apnenčevih spojin in maščobe. Prav tako dobre ali pa celo boljše so zdrobljene sveže kosti, ki ne delujejo ugodno le pri proizvodnji jajc, ampak pospešujejo tudi tvorbo perja in kosti. Preperjanje tudi pospešujemo, če krmimo perutnino s sončničnim semenom, sočno zelenjavo, zlasti z regratom, mlado deteljico, koprivami i. t. d. Kokoši naj imajo na razpolago v posebnem koritcu zdrobljeno lesno oglje, zdrobljen zidni omet ali pesek ter zdrobljene jajčne lupine.

S krmljenjem je mogoče misenje tudi zavleči v poznejšo dobo, kar pa seveda ni vedno priporočljivo, zlasti v naših krajih, kjer zgodaj nastopata dež in mraz. Prav radi tega si želimo, da se perutnina pravočasno preperi, ker le tedaj more brez škode kljubovati vsem vremenskim nepravilnostim. Perutninarji dobro vedo, da ne smejo krmiti kokoši — nesnic s samo koruzo, ki živali preveč masti. Od koruze ni pričakovati jajc. V času preperjanja in pozimi pa vendar lahko nekoliko zvišamo porcijo koruze, vendar nikoli ne nad $\frac{1}{3}$ vse krme. Priporoča pa se zamešati v mehko krmo nekoliko ribjega olja

in tu in tam ščepec žvepla v prahu. Pripominjam še, da moramo med preperjanjem paziti prav posebno na snago v kurnicah. Itak so živali močno oslABLJENE; nadležni mrčes

jih pa še bolj slabi. Vsako jutro potresimo desko za blato s pepelom. Na ta način bomo z majhnim trudom obvarovali perutnino pred nadležnimi zajedalci.

Kuncereja.

Domači kunci se golijo.

Leopold Paljk.

Domači kunci menjajo dlako spomladi in jeseni. Pravimo, da se golijo. Stara in obrabljena dlaka jim izpada, hkrati pa že raste nova. Goljenje traja navadno 8—14 dni, včasih pa tudi dlje. To zavisi v glavnem od vremena, a tudi od prostora, prehrane in nege. Ako je jesen mila, se kunci v toplih hlevčkih golijo mesec dni in še več. Ako pa imamo kunčje hlevčke na prostem in pritisne hujši mraz, menjajo živalce dlako že v nekaj dneh. Prav tako menjajo dlako skrbno negovani in dobro krmljeni kunci prej ko zanemarjeni in slabo krmljeni. Goljenje pospešimo, če kunce dvakrat na teden krtačimo s ščetko. S krtačenjem odstranimo

staro, izpadlo dlako ter odmrlo dlako. Komur bi se pa to zdelo prezaudno delo, naj položi žival na mizo in potegne z mokrimi rokami nekolikokrat sem in tja po kožuho. Vse odmrle in izpadle dlake mu ostanejo na mokri dlani. V času menjave dlake je treba kunce krmili z močnimi krmili, saj uporabljajo tedaj redilne snovi v veliki meri za tvorbo nove dlake. Priporoča se krmiti zlasti oljnata in maščobna krmila, n. pr. lanene tropine in sončnično seme. S temi krmili ne pospešimo samo rasti nove dlake, ampak izboljšamo tudi kožuhovino, ki dobi izredno lep blesk in mehko. V tem času tudi ne smemo domačih kuncev pariti.

Čebelarstvo.

Ajdova pasišča.

Dr. M. Podgornik.

Kakor je bilo pogostoma poudarjeno, predstavlja v razporedu sodobnega čebelarja prevažanje čebel v pašo zelo važno točko. To velja posebno glede ajdove paše, na kateri najdejo čebele premnogokrat svoj glavni ali celo edini vir za nabiranje zimske zaloge.

Vse izdatnejša izraba obstoječih ajdovih pasišč je sčasoma dovedla do težko vpričo neenakomernega kopičenja čebelnih panjev na gotovih pasiščih v pašnem času. Vmes je morala poseči banska uprava naše banovine, ki je prvič že pred nekaj leti izdala uredbo v svrhu pravilne porazdelitve panjev po ajdovih pasiščih. Z uredbo od 7. 7. 1938 (sl. list 56/346) je Banska uprava za jesen tekočega leta tudi že določila posebno stojišča za čebele prevaževalcev za okraje Dol. Lendava, Ljutomer, Maribor desni breg, Murska Sobotica, Ptuj in Škofja Loka in sedaj naj sledi slična ureditev tudi še za ostale predele in okraje naše banovine. V mejah uredbe bodo prevaževalci v bodoče navezani le na taka uradno določena stojišča na ajdovi paši.

Zbiranje potrebnih podatkov za nova stojišča izven že gori navedenih 6 okrajev je glasom objave v sep-

temberski številki „Slovenskega čebelarja“ poverjeno „Čebelarstvemu društvu za Slovenijo“ v Ljubljani. Društvo je obenem že istotam objavilo poziv vsem čebelarjem, ki niso bili uvrščeni že v seznam prevaževalcev navedenih 6 okrajev, naj pošljejo društvu **najkasneje do 15. septembra t. l.** svoje prijave. Banska uprava se na čebelarje, ki se sedaj ne bodo prijavi, pri razdelitvi pasišč ne bo ozirala. Prijave naj obsegajo:

lastni naslov čebelarja,

ime, kraj in hišno številko lastnika zemljišča, na katero se postavljajo panji v ajdovo pašo, ter ime občine in okraja (sreza), kateremu pripada dotični kraj,

število družin, ki jih čebelar postavlja tja v pašo.

Vsebinsko tega razglasa smo tu podali, da se seznanjajo z njo čim več čebelarjev. Ker pa je gornji **rok očitno prekratek** in bo objava mnogim čebelarjem vsekakor prišla prepozno do znanja, je nujno potrebno, da se na merodajnem mestu poskrbi ne le za podaljšanje gornjega roka, ki bo v času razpošiljanja tega lista že potekel, temveč tudi za splošen razglas po dnevnem in drugem časopisu.

Kmetijski pravnik.

Odvetniški stroški v pravadah.

Dr. S. Goljar.

Odvetniški stan

tvorijo poklicni pravniki, ki naj s svojim strokovnim znanjem vestno in pošteno pomagajo poedincem z nasveti, pomirjanjem sporov, zastopanjem pred sodiščem in vsemi drugimi oblastvi. Tako govori jugoslovanski zakon o advokatih iz leta 1929.

Slične naloge ima odvetniški stan vsepovsod. Današnje družbe si ni mogoče misliti brez njega. Veliko število in obsežnost zakonov in drugih predpisov postaja že za pravnike same gradivo, ki se ne da obvladati. To, kar je za odvetnika bistveno, pa ne obstoji v izčrpnem poznavanju vseh prerazličnih predpisov. Važno je, da pozna glavne zakone, še važnejše, da zna najti pravi njih smisel in da v vsaki stvari poprime najzanesljivejšo rešitev. Za to je v prvi vrsti potrebna vestnost, do kraja razviti čut pravičnosti in delavnost. Spričo tega je napačno — žalibog marsikje zasidrano — prepričanje, da je dober odvetnik ta, ki vse stori, najsibo prav ali krivično, pošteno ali nepošteno.

Če naj bo advokat moralno neoporečen, tak, da mu vsak lahko zupa, mora biti njegov življenjski obstož zavarovan. Svrha predpisov, ki določajo advokatu plačilo za opravljeno delo, je ravno ta, da je primerno nagrajen in ta, da ne postavlja prekomernih zahtev.

Advokatska tarifa

je zbirka predpisov o višinah nagrad, ki jih smejo odvetniki zaračunati. V zadnji številki „Kmetovalca“ smo s praktičnim primerom pokazali način, kako se računajo v pravadah sodne kolekovine. Držimo se tega primera tudi zato, da pokažemo, kako se računajo stroški zastopanja.

Odvetnik prevzame tožbo za znesek Din 3.000.—. Za sestavo priproste **tožbe** — kakor je kupninska — mu gre Din 85.—, ravno toliko za **prvi narok**. Čim pride do spornega razpravljanja, to je pojasnjevanja stvari, dokazovanja in podobno, pa mu pripada za prvo uro **razprave** Din 170.— in za vsako nadaljnjo uro polovico, to je po Din 85.—.

Ako je tožba bolj **zapletena** — recimo radi služnosti, izpodbijanja pogodb — se pa nagrada poviša. Za tožbo pri vrednosti Din 3.000.— se sme zahtevati Din 170.—, za prvi

narok Din 85.—, za sporne razprave pa kakor zgoraj. Enako se nagrajajo **spisi**, v katerih so ponudeni dokazi ali v katerih odvetnik navaja ugovore ali trditve svoje stranke.

Pri **pritožbah** na višje sodne stopnje in razpravah pred njimi je neglede na kakovost tožbenega predmeta določena osnovna enota Din 170.— za sestavo spisov in razprave.

Če gre za pravde, ki so izredno **težke**, za čijih pripravo je potrebno mnogo časa, truda in znanja, pa sme sodišče odmeriti nagrado ne oziraje se na tarifo, ki velja v splošnem le za primere, ki se često ponavljajo in po svoji podobnosti dopuščajo neko povprečno ceno.

Postopek pri določanju stroškov.

Kadar je v kakšni sporni stvari sodnik razglasil sklep, da je stvar zrela za rešitev, pozove zastopnike strank, da predložijo seznam stroškov, ki mu na kratko rečemo **stroškovnik**.

Vsak zastopnik predloži stroškovnik le za svojo stranko. V njem opiše, kar je izdal za pričmine, koleke, potne stroške in zaznamuje postavke za nagrade. Sodišče preizkusi ta seznam in odloči v sodbi, koliko stroškov mora podlegla stranka povrniti nasprotni. Stroške prisodi stranki, ne zastopniku, toda zastopnik ima pravico do njih napram svoji stranki.

Nekaj splošnih pravil.

Višina nagrad se meri po **vrednosti spornega predmeta**. V posebni uredbi je po ministrstvu pravde določeno, koliko pripada za tožbo do Din 100.—, 250.—, 1.000.—, 2.000.—, 10.000.—, 15.000.—, 50.000.—, 60.000.— itd. Ravnotako je odrejena nagrada glede razprav. Čim več je sporni predmet vreden, tem večja je sodna taksa, odvetniška nagrada in seveda tudi celotni stroški.

Zahtevke, ki niso izraženi v denarju, je treba **oceniti**. Ocena je odvisna od volje tožnika, nasprotnik pa jo sme grajati kot prenizko ali previsoko in je končna odločitev v rokah sodnika.

Za nekatere pravde določa **oceno že kar ministrska uredba** in je stranke ne morejo spreminjati. Tako **motenje posesti** Din 4.000.—, za zakupne in najemne stvari od Din 800.— do Din 8.000 po trajanju odpovednega roka, za priznanje nezakonskega očetovstva Din 4.000.—, za zakonske spore Din 12.000, v preživinskih zadevah se vzame vsota od dveh let, odnosno manj, če se preživnina zahteva za manj časa.

Za **postranska dela** odvetnika je določena takozvana **povprečnina**. K

postranskim delom se štejejo konference, opomini, poslovanje z denarjem, pisanje spisov, papir, poštnine. Pri pravdi za Din 3.000.— dobi zastopnik še 25% od nagrade za tožbo in razprave, s čemer je odškodovan za dotična dela.

Pri predmetu nad Din 10.000.— znaša povprečnina le 15%. Za višje stopnje je precej manjša.

Za čas, dokler traja **gospodarska kriza**, pa se od celotnega priznanega zneska za nagrado in povprečnine **odbije 12%**. Ta okrnitev zaslужka še vedno obstoji.

V **kazenskih zadevah** določa sodišče nagrade po svobodnem prevdaru, tam ni tarife.

Zaključek.

Advokatski stan je bil pred davnimi leti uglednejši; manjše število je moglo več zaslužiti. Danes je zaradi obilice odvetnikov boj za kruh potisnil stan daleč nazaj.

Vendar je poštenje in vestnost odvetnika garancija za pravično reševanje mnogih vprašanj, od katerih zavisi čast in premoženje strank, ki se mu zaupajo. Dolgi študij in ustroj odvetniškega poslovanja opravičujejo nagrade, ki so zakonito določene.

Celoten ustroj družbe pa je kriv, da je iskanje pravice razmeroma drago in niso odvetniki nič manj njegove žrtve kakor tisti, ki iščejo pri njih nasveta in zastopstvo.

Zadružništvo.

Zadružno vnovčevanje kmetijskih pridelkov.

Fr. Trček.

Naši kmetje neprestano tarnajo in dokazujejo, da se jim kmetovanje ne izplača, odnosno, da se v časih ugodne konjunktore izplača komaj za silo, v slabih časih pa je naravnost pasívno. Dasi velika večina naših kmetov ne vodi knjigovodstva, je vendar na razpolago vsaj toliko podatkov, deloma zasebnih, deloma uradnih, da lahko ugotovimo, da izmed vseh gospodarskih panog najmanj doniša v kmetijstvo investirani kapital, odnosno, da je kmečko delo najslabše plačano. Pred vojsko je donišal kmetijski kapital 2% do 5%, v času visoke povojne konjunktore tu in tam nekoliko več, od leta 1929. dalje pa je večina kmetij že pasivnih. Zadnja leta se kmetje vsaj za silo prebijejo le ob največji omejitvi izdatkov. Ne samo, da investirani kapital nič ne doniša, temveč tudi za delo ostane le najskromnejša nagrada. To je vzrok, da se po de-

želi zapirajo gostilne in trgovine, da so cele vasi opustile tobak in kavo ter druge poslastice, da naš kmet zopet hodi raztrgan in da kmečka mladina čedalje bolj sili v mesta za boljšim kruhom.

In vendar je naše kmetijstvo precej napredno; to se pravi, da obdeluje zemljo racionalno in da je pridelek relativno precej visok. Glede pridnosti in skromnosti pa se sploh noben drug stan ne more meriti s kmetom.

Kje je torej vzrok, da kmetija ne nese?

Vzroki so številni, največja pa sta naslednja dva:

Prvi vzrok je to, da smo izrazito agrarna država, t. j. da pridelujemo veliko več kakor potrošimo. Zato more naš kmet vnovčiti svoje pridelke le po zelo nizki ceni, kajti velik del jih je treba izvažati in pri tem plačati številnim prekupcem posredniški zaslužek, visoke transportne stroške in pa carine tujim državam. To tako poceni kmetovo prodajno ceno, da mora dostikrat prodajati naravnost v zgubo.

Sicer pa nam indeks cen kaže, da so bile pred vojsko, ko smo bili v gospodarsko kolikor toliko uravnoteženi državi, cene kmetijskih in cene industrijskih produktov kolikor toliko v zdravem sorazmerju, v ugodnih povojnih letih pa so se že spremenile za okrog 20%, v času prošle krize pa celo za okrog 50% in več v škodo kmetijstva.

Tega vzroka na žalost ne moremo odstraniti sami odn. v krajšem času. Te „škarje“ bodo deloma odstranile šele boljše mednarodne trgovske razmere, če jih bomo sploh doživeli še kdaj; še bolj pa napredujoča industrializacija naše države, ki bo dala domačemu delavcu zaposlitev, kmetu pa konsumenta v neposredni bližini. (Nadaljevanje prihodnjic.)

Tržno poročilo.

Pšenica: Uradna cenitev pridelka pšenice v državi znaša 274.615 vagonov. Ceni se, da bomo doma uporabili 210.000 vagonov, tako da bo ostal presežek 64.615 vagonov. Kakor druge države, namerava baje tudi naša zadržati zlato rezervo za vsak slučaj in tako bomo imeli za izvoz le okoli 40.000 vagonov. Po poročilih je Prizad do sedaj nakupil za izvoz okoli 11.200 vagonov, ki jih je kupil po določenih cenah. V privatni trgovini se plačuje nekaj boljše cena, ki znaša din 150—160 fco, nakladalna postaja. Ta cena je znatno nad izvoznim paritetom, ker ta znaša v Rotterdamu za efektivno blago din 65.27.

Koruza. Vsled lepšega vremena je zorenje koruze pospešeno, vendar bo letos poznejše kot v predhodnih letih. Cene za staro blago so ostale nespremenjene, namreč din 133—135 paritet Indija. Nova, umetno sušena koruza se prodaja po din 103.50 do 104.—, vendar zanjo ni mnogo povpraševanja. Izvozni paritet v Rotterdamu iznosi din 72.85 za efektivno blago. Torej je tudi v tem slučaju domača cena večja kot na svetovnem trgu.

Cene ostalih žitaric in izdelkov iz njih se v zadnjem času niso dosti menjale: ozimni ječmen stane din 142.50 do 147.50, rž din 144—146, jari ječmen din 205, oves din 127—128, otrobi din 100—105, moka pekarska din 245—265, vse fco. nakladalna postaja.

Fižola je malo in se cena, posebno domačega še ni ustalila. Bački beli fižol se prodaja po din 310—320 za 100 kg. Ta visoka cena Nemčiji n. pr. ne odgovarja, ter je malo verjetno, da se bo v to državo moglo kaj prodati. Prodaje v Italijo, ki je sicer vedno kupovala večje količine pri nas, pa ovira dejstvo, da se mora na klinška plačila čakati 4 mesece, kar povečava stroške in riziko izvozniku.

Krompir: Letina bo srednje dobra, ponekod slabša, drugod boljša. Seveda pa dolgotrajnejše deževje lahko še močno škoduje količini in kakovosti pridelka. Producentom se plačuje za vrsto Ela v Slavoniji din 45.— za 100 kg. Pri nas se še beli krompir ni nakladal, nudi pa se že sedaj po ceni od din 55—60. Druge vrste se prodajo po ceni od din 48 do 52.

Jabolka: Po poročilih iz Nemčije prihaja sedaj na trg vedno več domačega blaga in zato je zanimanje za naše popustilo. Tudi niso imeli kupci iz Nemčije deviznih dovoljenj za izvoz in radi tega je tudi trgovanje pri nas zastalo. Pričakovati pa je, da se bo posebno zimsko sadje dobro prodalo in zato sadjarje opozarjamo, da **nehite z obiranjem in prodajo.** Cena se je kretala zadnji čas od din 250 do 280 za 100 kg, to pa seveda le, če se je blago prodajalo direktno izvoznikom. Prekupčevalci kakor vsako leto, tako tudi letos pritiskajo na cene in begajo ljudstvo. Zato veljaj za naše člane načelo: **prodajamo le direktnemu izvozniku, predvsem Kmetijski družbi,** ki je tudi letos že obvarovala marsikaterega sadjarja občutne zgube.

Društvene vesti.

Vabilo

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Dne 25. septembra 1938:

Podružnice: Naklo pri Kranju ob 7. uri zjutraj v Stari šoli v Naklem; Globoko ob 14. uri v občinski pisarni v Globokem.

Kmet. šolski vestnik.

Zimska kmetijska šola v Sv. Jurju ob j. ž.

I. tečaj te zimske kmetijske šole prične dne 3. novembra 1938 ter traja do 31. mar-

ca 1939. I. Isti učenci bodo prihodnje leto sprejeti v II. tečaj, ki bo ravnotako petmesečen.

V zimsko šolo bodo sprejeti zdravi, najmanj 16 let stari sinovi kmečkih staršev, določeni, da ostanejo na domači kmetiji. Gojenci stanujejo v zavodu, kjer dobe vso oskrbo. — Lastnoročno pisane prošnje, kolekovane z 10 din banovin. kolekom, je poslati ravnateljstvu kmetijske šole v Sv. Jurju ob j. ž. **najpozneje do 1. oktobra 1938.** — Prošnji je priložiti: krstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o npravnosti, izjavo staršev odnosno varuha (ban. kolek 4 din), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja in, da ostane prosilec po dokončani šoli na domači kmetiji; končno davčno ali občinsko potrdilo o velikosti posestva in višine neposrednih davkov, kar je potrebno v dosego banovinskega prispevka. Navesti je tudi točen naslov prosilca in zadnjo pošto. — Oskrbnina znaša mesečno od 100 do 300 dinarjev in se določi po premoženjskih razmerah staršev.

Prednost zimske šole je v tem, da se kmečki sinovi v zimskih mesecih teoretično in deloma praktično izobrazijo v vseh kmetijskih panogah, poletni pa pomagajo doma na kmetijah, da ni treba gospodarju najeti drugih delavcev; druga prednost pa, da gospodar lažje poravnava oskrbnino v enem letu za pet mesecev, kot za enajst in pol meseca.

Kmečki fantje, ki se zanimajo za tako kmečko izobrazbo, naj čimprej vložijo svoje prošnje na gorenji zavod.

Cenik

sadnega drevja in trtnih cepljenk iz drevesnic in trtnic Kmetijske družbe za oddajno leto 1938/39.

Prodajni pogoji sadnega drevja in trtnih cepljenk.

P. n. naročnike vljudno prosimo, da naročajo drevesca in trtne cepljenke dovolj zgodaj za jesensko saditev, in to vsaj do 15. oktobra. Drevje začnemo razpošiljati proti koncu oktobra, dokler ne nastopi mrav. Naročila za pomladansko saditev sprejemamo preko zime in pomladi, dokler traja zaloga. Priporočamo jesensko saditev, ker je pomladi, zlasti če je pozna in mokra, mnogo drugih opravil, ki prav tako morajo biti pravočasno izvršena. Pomladna saditev drevesc je radi tega šestokrat površno izvedena, kar ne more biti brez posledic za nadaljni razvoj.

Vsak p. n. naročnik naj čitljivo napiše svoje ime, priimek, kraj, pošto in železniško postajo. Manjša naročila sprejemamo le proti predplačilu. S potrdilom, da smo naročilo sprejeli, pošljemo vedno tudi položnico

za nakazilo denarja. Če predplačila ne sprejmemo, se protivrednost za blago pri pošiljati brezpogojno povzame. Pridrujemo si pravico, da slične sorte lahko zamenjamo, ako ni to izrečno zabranjeno v naročilu. Tudi že potrjenih naročil nismo obvezni izvršiti, ako nam škodljivci ali elementarne nezgode uničijo ali zmanjšajo zalogo.

Priporočamo, da se oddaljenejši naročniki poslužujejo bolj železnice, kakor avtoprevoznikov, ker se pri železniškem prevozu drevesca manj pokvarijo. K avtoprevoznikom dostavljamo le plačana drevesca. Manj kakor 10 drevesc ne pošiljamo.

Za pristnost sorte, ki je označena na vsakem drevescu z etiketo, jamčimo za dobo 5 let s 3 kratno ceno drevesca. Druge reklamacije pa upoštevamo le 14 dni po prejemu drevesc.

Cene se razumejo brezobvezno v dinarjih, franko Ljubljana odnosno Konjice. Stroški za pakovanje (embalaža) in prevoz do postaje, odnosno do avtoprevoznika znašajo za vsak ovoj din 20.—. Pri odjemu nad 100 drevesc ali 500 trsov priznamo 5% popusta. Pri plačilu proti računu zaračunamo po preteku 10 dni 7% obresti. Plačljivo in tožljivo v Ljubljani.

Naročniki, ki osebno prevzamejo drevesca v drevesnici dobijo ista le proti nakaznici, ki jo dobijo v družbeni pisarni Novi trg 3. Brez nakaznice se drevesca nikomur ne izročijo. Osebno po naročniku odbrana drevesca v drevesnici se vsled večje zamude časa računajo 25% dražje od cen navedenih v ceniku.

Vsem naročnikom so strokovni nasveti družbenih strokovnjakov brezplačno na razpolago. Za pismene in-

formacije je priložiti din 3.— v znamkah.

Visoko in srednja debelna jabolka:

Poletne sorte: Beličnik, Charlamovskij.

Jesenske sorte: Pisani kardinal, Prinčevo jabolko, Grafenstein, Jakob Lebel, Gdanski robač.

Zimske sorte: Zlata parmena, Landsberška reneta, Damason, Kanada, Dolenjska voščenska, Ilski rožnik, Bellefleur, Boskopski kosmač, Londonski peping, Baumanova reneta, Šampanjska reneta, Ontario, Jonathan, Porenski krivopecelj, Wine-sap, Bojkovo jabolko, Carjevič, Mošanegar, Bobovec.

Ia vrsta po din 10.—, II. vrsta po din 5.— za komad.

Srednje debelne žlahtne hruške:

Poletne sorte: Salzburgarca, Klapovka, Viljamovka.

Jesenske sorte: Avranška, Hardyjevka, Blumenbachovka.

Ia vrsta po din 12.—, II. vrsta po din 6.— za komad.

Visoko debelne moštнице:

Koroška moštница, Ozimka, Tepka. Ia vrsta po din 12.—, II. vrsta po din 6.— za komad.

Pritlična jabolka cepljena na duse-nec in paradiževce:

Poletne sorte: Beličnik, Charlamovskij.

Jesenske sorte: Lord Sufield, Pisani kardinal, Jakob Lebel, Gdanski robač.

Zimske sorte: Zlata parmena, Landsberška reneta, Kanada, Rumeni bellefleur, Rdeči bellefleur, Londonski peping, Ananas ren., Antonovka, Boskopski kosmač, Baumanova reneta, Ontario, Jonathan, Šampanjska reneta, Porenski krivopecelj, Bojkovo jabolko, Mošanegar.

Ia vrsta din 12.—, II. vrsta din 6.— za komad. Cepljena na paradiževcu Ia vrsta din 14.—, II. vrsta din 7.— za komad.

Pritlične hruške cepljene na kutno in hruškov divjak:

Poletne sorte: Magdalenka, Gifardovka, Salzburgarca, Klapovka, Stuttgartska kozača, Viljamovka, Kongresovka, Amanliška.

Jesenske sorte: Triumph de Vienne, Društvenka, Avranška, Hardyjevka, Blumenbachovka, Nova Poeteau, Charneuska, Boskovka.

Zimske sorte: Le Lecktier, Angoulemka, Dielovka, Kleržo, Pastorovka, Abreška krasotica, Druardovka, Zim. postrvka, Zim. dekanka.

Ia vrsta po din 12.—, II. vrsta po din 6.— za komad.

Srednje debelne češplje in slive:

V avgustu zoreče: Bühlska rana, Kraljica Viktorija, Jefferson, Zelena ringlota, Kirke, Santa Rossa, Löwenska krasotica.

V septembru zoreče: Domača češplja, Bosanska češplja.

Ia vrsta po din 10.—, II. vrsta po din 5.— za komad.

Visoke in srednje debelne črešnje:

Rana iz Marke, Rdeča hrustavka, Bela brusniška, Rottertova, Hedelfinška, Šnajderjeva, Rdeča pozna hrustavka, Črna hrustavka.

Ia vrsta po din 12.—, II. vrsta po din 6.— za komad.

Srednje in pritlične višnje:

Ostheimska, Lotovka, Vel. Gobet, Min. Podbielsky.

Ia vrsta po din 12.—, II. vrsta po din 6.— za komad.

Pritlične breskve:

Zoreče v juliju: Mayflower, Aleksander, Wadel.

Zoreče v prvi polovici avgusta: Triumph, Rieversova, Zmagovalka.

Zoreče v drugi polovici avgusta: Mignon, Amsden, Minesota.

Zoreče v septembru: Elberta, Kraljica vrta, I. H. Halle.

Ia vrsta po din 10.— za komad.

Pritlične marelice:

Velika rana marelica, Ogrska rana, Klosterneuburška.

Ia vrsta po din 15.—, II. vrsta po din 8.— za komad.

Visokodebelni orehi:

Tankolupinasti — Ia vrsta po din 8.— za komad.

Trtnica in drevesnica Kmetijske družbe r. z. z o. z. v Slov. Konjicah.

Kakor drevesnico prav tako najskrbneje gojimo tudi trtnico. Vodilna misel nam je oskrbeti naše vinogradnike z najboljšimi trtnimi cepljenkami priznanih in preizkušenih sort, zlasti pa cepljenih na pravih podlagah. Naše trtne cepljenke se odlikujejo po svoji rasti, rodovitnosti in kvaliteti. Imamo na razpolago laskava priznanja dobrih vinogradnikov. V interesu vsakega vinogradnika je, da si preskrbi najboljše trtne cepljenke, zato blagovolite radi omejene zaloge, čim prej naročiti, da jih rezerviramo dokler zaloga ni izčrpana.

Ia enoletne cepljenke po din 1.50 za kom.

Sorta	cepljeno na podlagi:	
Laški rizling	rup. (Göthe) št. 9,	
Renski rizling		rip. portalis,
Zeleni silvanec	" " " "	
Boverova ranina	" " " "	
Zeleni vetlinec	" " " "	
Rani rud. vetlinec	" " " "	
Rumeni muškati	" " " "	rip. portalis
Muškatni silvanec	" " " "	
Traminec	" " " "	" "
Dišeči traminec	" " " "	" "
Portugalka	" " " "	" "
Žlahtnina	" " " "	" "
Kraljevina	" " " "	" "
Moslavec	" " " "	" "
Biser iz Čabe	" " " "	" "
Modri vranek	" " " "	" "
Zametna črnina	" " " "	" "
Modra frankinja	" " " "	" "
Modri vranek	" " " "	" "
Modri burgundec	" " " "	" "
Beli burgundec	" " " "	" "
Malvazija	rup. (Göthe) št. 9, rip. port.	Kober 5bb.

Ia dvoletne cepljenke po din 1.75 za kom.

Sorta:	cepljeno na podlagi:
Laški rizling	rup. (Göthe) št. 9, rip. port., rip. berl., št. 8 in 9.
Renski rizling	rup. (Göthe) št. 9, rip. port., rip. berl., št. 8.
Zeleni silvanec	rup. (Göthe) št. 9, rip. port., rip. berl., št. 8.
Bouvierova ranina	rup. (Göthe) št. 9, rip. berl., št. 9, Kober 5bb.
Rani rdeči vetlinec	rup. (Göthe) št. 9, rip. port.
Zeleni vetlinec	rip. portalis, Aramon rup. št. 1.
Rumeni muškati	rip. portalis.
Rudeča muškati	žlaht. rup. (Göthe) št. 9, rip. Solonis 16 16.
Muškat Hamburg	rip. berlanderi št. 9, rip. Schwarzman.
Muškatni silvanec	rip. port., rip. berl., št. 8.
Traminec	rip. (Göthe) št. 9, rip. port.
Beli burgundec	rip. port.
Bela žlahtnina	rip. port.
Rudeča žlahtnina	rip. port., rip. berl., št. 8 in št. 9, rip. Kober 5 bb.
Moslavec	rip. port., rip. Kober 5 bb, rip. Schwarzman.
Portugalka	rip. port.
Modri vranek	rip. berl. št. 8.
Modri burgundec	rip. berl., št. 8.
Modra frankinja	rip. port., rip. berl. št. 8, Kober 5 bb.
Zametna črnina	rip. port., rip. berl. št. 8.
Kraljevina	rip. portalis.

Korenjaki po din 0.50 za kom.

1. letni riparija portalis in rup. (Göthe) št. 9.

2. letni riparia portalis in rip. berlanderi.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 3 [—] ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15 [—] ogl. takse	1 cela stran = Din 1600 [—] + Din 60 [—] ogl. takse
$\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 7 ⁵⁰ " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30 [—] " "	(26 × 20 cm = 520 cm).
$\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 7 ⁵⁰ " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30 [—] " "	

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa. Upravništvo ne prevzame posredovanja. Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

2.500.— din

rabite, da zaslužite 1000 din mesečno doma. Delo lahko opravlja vsaka oseba. Pišite: „Anos“ Maribor, Orožnova 6. 57

Kolesa

najnovejši letošnji modeli v največji izbiri že od Din 550.— naprej. Nova trgovina, Ljubljana, Tyrševa cesta 38 (nasproti Gospodarske zveze). 45

Vinske sode

vseh velikosti, kadi in gnojilne sode (lalte) prebarvane s karbolinom z razpršilnikom, izdeluje po najnižjih cenah Jože Čizman, Tacen 74, pošta Št. Vid nad Ljubljano. 13

Vinsko tršje

nad 20 sort trsnega izbora. Korenjake za cepljenje na zeleno. — Sadno drevje priporočenih sort. — Nad vse lepe sadne divjake za napravo drevesnice. — Nizke vrtnice v 80 barvah. — Vse to dobite po konkurenčno nizkih cenah pri trsnici in drevesnici Čeh, Sv. Boliank v Slov. gor., Ptuj. Ceniki zastoj. 62

Graščinski oskrbnik

samski, star 45 let, pošten, trezen, želi svoje neopovedano mesto za enako ali podobno spremeniti. Naslov v upravi „Kmetovalca“ pod „Absolvent vinarske sole“ št. 67. 67

Montafonsko plem. živino

en biček, dve telčki, dve breji telici, eno brejo kravo (potomci od bika „Better“, breje od bika „Better“, sin od krave „Betta“, 11.660 kg mleka letne molže) ima na prodaj: Oskrbnstvo graščine Neukloster, pošta Sv. Peter v Sav. dolini pri Celju. 64

Ernst Osiander — Guštanj

priporoča za jesensko setev svoja zanesljiva semenska žita! Letošnji pridelki na en hektar: ozimna pšenica 3180 kg, jara pšenica 3320 kg, ozimni ječmen 2530 kg, jari ječmen 2420 kg, ozimna rž 2260 kg, oves 2770 kg. 66

Starši pozor!

Za Vaše hčerke in sinove dobite za malo denarja prvovrstni

Šivalni stroj ali kolo katerih ima večjo partijo od konkurenega nakupa naprodaj:

Tovrdka „PROMET“ v Ljubljani, nasproti Križanske cerkve.

Vabilo

na redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice na Vačah pri Litiji r. z. z o. z., ki bo v nedeljo dne 18. septembra 1938 ob 13. uri v združni pisarni s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1937. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti. — Pribomba: Ako ne bo občni zbor ob določeni uri sklepčen, se vrši na istem prostoru in z istim dnevnim redom čez pol ure drug občni zbor, ki je sklepčen ob vsaki udeležbi. Načelstvo. 65

Gepelj

dobro ohranjen, ležeči, prodam za Din 1000.—, Anton Potočnik, Rovte p. Podnart. 63

Oskrbnik-šafar

z daljšo prakso, samostojen, samski, absol. kmetijske šole, s kavicjo išče stalno nameščenje. Dopise na upravo „Kmetovalca“ pod: „Pošten“ št. 68. 68

Viničarja

vsestransko izvežbanega v vinogradništvu, poročenega, pridnega in poštenega, sprejemem takoj ali s 1. oktobrom t. l. Ponudbe z navedbo zahtevane plače sprejema V. Gregl, Raka — Dolenjsko. 69

SAMOBRIVCE

vseh slojev pozivamo, da nam sporoče svoj točen naslov, nakar sledi brezplačna poštna pošiljka. Dopise nasloviti na

„Konbinos“, Maribor, poštni predal št. 70

Metalno akcionarsko društvo

centrala: Ljubljana - tel. 27-27
tovarna: Celje — telefon 80

En gros: cink, svinec, kositer, cinkova, svinčena, bakrena in alum. pločevina, cinkovo belilo „Briljant“ svinčeni minij „Rubin“, Litopon „Titanik“ Modra galica „Solnce“ zelena galica itd.

Seme ozimnih posevkev

prodaja: Državno dobro Belje za jesensko setev na drobno in debelo. Seme je prvovrstno lastne odbire i. s. ozimna panonska grahorica, ozimni beli oves in pet odlik ozimne pšenice, resnice in golice. Popis o lastnosti in odliki teh vrst in prodajne pogoje pošlje interesentom na zahtevo brezplačno:

Stanica za selekcijo bilja
Državnog dobra Belje, Brestovac,
z. p. Kneževi Vinogradi.

Oglasujte v „Kmetovalcu“!

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj“!

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravja v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:

Kmetijski družbi r. z. z o. z.
v Ljubljani

Živinorejci!
ne dopuščajte,
da Vam pogine
živina.

Pri napihnenosti in drugih, tudi nalezljivih boleznih domače živine, pomaga učinkovito in sigurno edino najnovejši odpiralč žrela **„Rekord“**

Radi informacij in naročil obrnite se na KMETIJSKO DRUŽBO v Ljubljani ali pa na: **Generalno zastopstvo „LOGOS“,** Beograd, pošt. fah 386.

Največji slovenski denarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Lastne rezerve nad Din 26,000.000.—

Prirastek novih vlog v januarju 1938 Din 14,075.000.-
" " " " februarju 1938 " 10,694.000.-
" " " " marcu 1938 " 10,572.000.-

Vloge vsak čas razpoložljive.

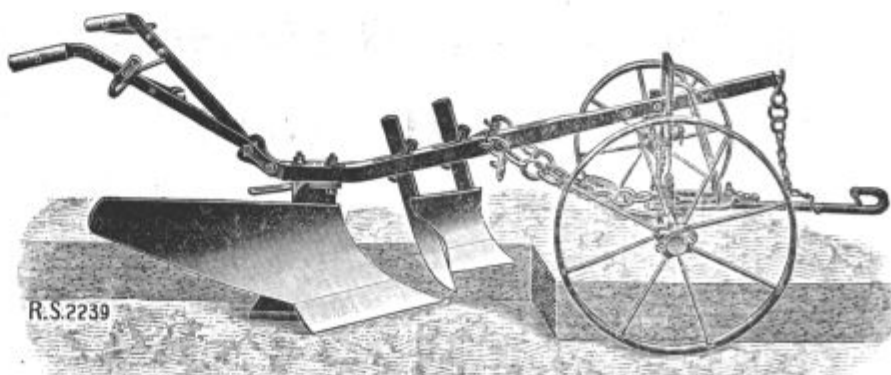
Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
je izšla
1939

SACK-ovi
plugi
so najboljši!

R.S.2239

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

S. KUNDE
& SOHN
DRESDEN

Tovarni znak

Zaščitni znak

Pristne **KUNDE** okulacijske nože
trtn. drev. vrtn. škarje
dobite pri
Kmetijski družbi v Ljubljani

Ogibajte se posnetkov z znakom: „DRESDNER MODELL“

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
štev. 28-47

v Ljubljani

Brzjavi:
„Kmetiskidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257
Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

Vsak napredni kmetovalec uporablja za desinfekcijo semena — moderno, enostavno, sigurno in ceneno sredstvo za zaprašitev semena

ABAVIT-NOVI, pakovan po 150 gramov
za 100 kg semenke pšenice.

Za pokončavanje miši, podgan in drugih glodavcev uporabljajte najnovejše sredstvo
LEPIT-prašek, LEPIT-plinske patrone, LEPIT-zrna

Za preprečevanje zunanje gnilobe krompirja v kletih in shrambah zaprašite krompir s
KARSAN-om, pakovan za domačo potrebo po 100 gramov
za 250 do 500 kg krompirja.

Za male izdatke — veliki prihranki!

Zahtevajte prospekte! — Ta sredstva se dobijo pri

Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.

Schering A. G. Berlin,

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo

Mr. Draško Vilfan, Zagreb, Srebrnjak br. 55

Vse leto lahko ohranite

mošt (širo)

iz grozdja, kakor tudi vse sadne soke
brez kakršnegakoli aparata — brez strokovnega znanja — brez izgube časa s pomočjo

NIPOKOMBINA A/II.

Odlična današnja iznajdba! Enostavno!
Poceni! Higijensko!

Odobreno po Ministrstvu za poljedelstvo.
Navodila in cenike razpošilja brezplačno.

Radiosan, Zagreb

Dukljaninova ulica 1

Kmetska posojilnica

ljubljske okolice, reg. zadr. z neom. zav.

v Ljubljani, Tyrševa c. 18.

Nove vloge

vsak čas razpoložljive obrestuje po **4%**
vloge proti odpovedi po **5%**

Za vse vloge nudi popolno varnost.

Otvorja tekoče račune in izvršuje vse denarne posle.

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.

LETA 1828

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

**Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno**

MASTIN

ki pospešuje rast, odebilitvev, in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY

LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

**Laneno olje, firnež, barve,
lake, kit, lan, tropine**

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIĆ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Važno za osnovne in kmetijske šole!

Kmetijska družba v Ljubljani je založila 6 stenskih slik od trav, detelj in raznih krmskih rastlin v velikosti 70x50 cm s primernim obešalom in okvirjem. Slike so umetniško izdelane po naravi v barvah in služijo kot izborna učilo za spoznavanje naših glavnih krmskih rastlin.

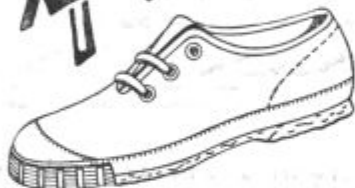
K vsaki seriji se doda po ena knjižica s kratkim opisom vsake rastline. Vseh šest slik s knjižico in poštino vred stane Din 100.-.

Priporočamo takojšnjo nabavo tega učila, dokler je še v zalogi, ker bo vsakemu učitelju služilo kot dober pripomoček pri pouku.

Veselo v šolo v novih

čevljih

Bata

45300-2204

Za lepe dneve. Najcenejši, najbolj primerni otroški platneni čevlji z gumijastim podplatom. Št. 27-34 Din 15.—, št. 35-42 Din 19.—, št. 43-46 Din 25.—

48322-646

Otroški čevlji iz gume, praktični za solarjarje, ki imajo daleč v šolo, za vežbo v soli in izven nje. Podloženi so s toplo flanelasto podlogo

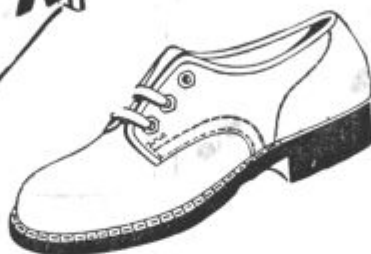
3762-68801

Visoki čevlji iz močne kravine z neraztrgljivim in nepremočljivim gumijastim podplatom. Nujno potrebni za šolsko mladež v dežju in snegu, od 31-34 Din 39.—, od 35-38 Din 49.—

3222-48809

Čevlji iz močnega usnja z neraztrgljivim gumijastim podplatom. Najbolj primerni živahnim otrokom za šolo in igro.

SPORT

8.—, 9.—, 10.—, 12.—
Priljubljene nogavice; radi jih imajo otroci, ker so praktične, mame pa, ker jim ni treba krpati strganih kolen. Imajo elastično podvezo, ki dobro drži in ne stiska noge.

4624-64624

Čevlji za deklice iz močnega usnja s spango in usnjenim podplatom. Najprimernejši za štrapac.

4464-6727

Čevlji za deklice iz črnega ditina z okrasom iz laka preko rista.

DERAN

4.—, 5.—, 6.—, 7.—
Trpežne bombažaste patent nogavice. Izdelane iz sukanca veljajo Din 7.—, 9.—, 10.— in 12.—

4624-44648

Finl čevlji za deklice na zavezo. Pristojajo k kostimu. Izredno primerni za sprehode in izlete, ker so udobni in imajo nizko peto.

